

ALLIANTIE
**Verandering
van Binnenuit**

**TOOLBOX
SEPTEMBER 2023**

Colofon

Auteur: Hanneke Felten

Update 2023:

Laura Jak, Wilma Schakenraad, Nicole Doornink, Hilde Bakker

Eindredactie: Imre van den Dop

Vormgeving: Pleun van Grunsven en Amber Witsenburg

Inhoudsopgave

VOORLICHTEN OVER DE GELIJKHEID TUSSEN VROUWEN EN MANNEN EN HET VOORKOMEN VAN GEWELD TEGEN VROUW EN DO'S & DON'TS.....	3
VOORLICHTEN OVER SEKSUELE, SEKSE- EN GENDERDIVERSITEIT - DO'S & DON'TS.....	5
GENDERGELIJKHEID EN LHBTI+ ACCEPTATIE BEVORDEREN: 5 TIPS UIT DE PRAKTIJK	7
WERKVORM A.....	9
WERKVORM B	11
WERKVORM C.....	12
WERKVORM D	15
WERKVORM E.....	16
WERKVORM F	17
WERKVORM G.....	18
WERKVORM H.....	19
WERKVORM I.....	20
10 TIPS VOOR HOE JE MEER MENSEN BEREIKT VIA SOCIAL MEDIA.....	21
UITLEG OVER VEEL GEBRUIKTE BEGRIPPEN	24
MENSENRECHTEN	28
WET- EN REGELGEVING GENDERGERELATEERD GEWELD	34
ANTIDISCRIMINATIE EN GELIJKHEID.....	38
(LANDELIJKE) HULPORGANISATIES.....	39
INVLOED UITOEFENEN OP HET BELEID VAN JE GEMEENTE.....	43
PROFIEL VAN DE DIALOOGLEIDER	46

VOORLICHTEN OVER DE GELIJKHEID TUSSEN VROUWEN EN MANNEN EN HET VOORKOMEN VAN GEWELD TEGEN VROUW EN DO'S & DON'TS

DO'S:

WAT MOET JE WEL DOEN?

- Vraag mensen met gezag of status zich positief uit te spreken vóór de gelijkheid van mannen en vrouwen. Zij kunnen de normen in de gemeenschap positief beïnvloeden.
- Geef aan dat de gemeenschap steeds toleranter, ruimdenkender en/of steeds positiever wordt over de gelijkheid tussen vrouwen en mannen. Geef ook aan dat discriminatie van vrouwen niet getolereerd wordt. Hiermee tel je een positieve norm waardoor mensen zich respectvoller kunnen gaan gedragen.
- Zet ervaringsverhalen in van (het liefst meerdere) vrouwen die het slachtoffer zijn geworden van gendergerelateerd geweld, zoals eengerelateerd geweld of huwelijksdwang. Het gaat om verhalen waarin deelnemers zich kunnen inleven en waar zij empathie voor kunnen krijgen. Zorg ervoor dat de vrouwen die hun verhaal vertellen wat betreft religie, cultuur en leeftijd goed aansluiten bij de deelnemers aan wie zij hun verhaal vertellen.
- Zet mooie, aangrijpende en aansprekende films, tv-series en theaterstukken in met daarin ervaringsverhalen van vrouwen over de schending van hun rechten. Ook hier gaat het om inleven en empathie.
Bijvoorbeeld:
  - <https://www.youtube.com/watch?v=zPO1gIZZgrU>
  - <https://www.rechtopnee.nl/themas/huwelijksdwang>
  - <https://www.rechtopnee.nl/themas/eengerelateerd-geweld>
  - <https://www.rechtopnee.nl/themas/meisjesbesnijdenis>
  - <https://www.rechtopnee.nl/themas/achterlating>
- Koppel het thema aan bredere thema's als rechtvaardigheid en mensenrechten.
- Zorg ervoor dat bijeenkomsten over gelijkheid tussen vrouwen en mannen een prettige ervaring zijn, bijvoorbeeld door mooie muziek en lekker eten met anderen.
- Geef uitleg over de risico's van huwelijksdwang, achterlating en andere vormen van gendergerelateerd geweld. Geef ook voorbeelden van de schade die het veroorzaakt. Vertel bijvoorbeeld bij huwelijksdwang een verhaal over iemand die moest trouwen en daardoor een ongelukkig huwelijk had en ging scheiden.
- Betrek zowel mannen en jongens als vrouwen en meisjes bij sociale normen op het gebied van gendergelijkheid.

- Geef informatie over wetten en mensenrechten waarin de gelijkheid tussen mannen en vrouwen is geregeld of geweld tegen vrouwen is verboden. Gebruik deze wetten om een sociale norm uit te dragen: deze wetten zijn er omdat veel mensen gelijkheid tussen vrouwen en mannen belangrijk vinden en geweld tegen vrouwen afkeuren.

DON'TS

WAT MOET JE NIET DOEN?

- Houd geen open gesprek, discussie of debat over de gelijkheid tussen vrouwen en mannen waarin iedereen alles mag zeggen. Negatieve meningen kunnen namelijk ook deelnemers beïnvloeden die eerst positief waren! De bijeenkomst werkt averechts als mensen vooral negatieve meningen horen over gelijkheid tussen vrouwen en mannen. Zij kunnen het daardoor nog sterker eens worden met de ongelijkheid tussen vrouwen en mannen.
- Laat niet een vrouw een ervaringsverhaal vertellen die heel erg verschilt met de deelnemers in religie, cultuur en leeftijd. Hierdoor wordt inleven moeilijk en kan empathie niet zijn werk doen.
- Zet geen film of andere media in die wat betreft taal en cultuur niet aansluiten bij de doelgroep.
- Laat mensen geen stereotypen herhalen: laat mensen dus niet opnoemen wat zij 'echt vrouwelijk' of 'echt mannelijk' vinden. Alle stereotypen worden door het benoemen nog sterker.
- Probeer niet alleen te overtuigen met argumenten als 'mannen kunnen persoonlijk profijt hebben van een gelijke relatie met vrouwen'.

VOORLICHTEN OVER SEKSUELE, SEKSE- EN GENDERDIVERSITEIT DO'S & DON'TS

DO'S: WAT MOET JE WEL DOEN?

- Stimuleer personen die niet lhbti+ zijn (heteroseksueel en geen transgender persoon) om zich positief uit te spreken vóór de acceptatie van lhbti+ personen. Zij kunnen de normen in de gemeenschap positief beïnvloeden.
- Geef aan dat de gemeenschap steeds toleranter, ruimdenkender en/of steeds positiever wordt over lhbti+ personen. Geef ook aan dat discriminatie niet getolereerd wordt. Hiermee stel je een positieve norm waardoor mensen zich respectvoller kunnen gaan gedragen.
- Zet ervaringsverhalen van (het liefst meerdere) lhbti+ personen met veel emotie in. Bijvoorbeeld aangrijpende verhalen over hoe moeilijk het was om uit de kast te komen of ervaringen met discriminatie. Het gaat om verhalen waarin mensen die niet lhbti+ zijn, zich kunnen inleven en waar zij empathie voor kunnen krijgen. Zorg ervoor dat de lhbti+ personen die hun verhaal vertellen voor wat betreft religie, cultuur en leeftijd goed aansluiten bij de deelnemers aan wie zij hun verhaal vertellen.
- Als een lhbti+ persoon het eigen ervaringsverhaal vertelt, is het belangrijk dat deze persoon duidelijk durft te benoemen dat diegene lesbisch, homo, bi+, transgender of intersekse is (zodat deze persoon niet gezien kan worden als 'geen echte homo').
- Zet mooie, aangrijpende en aansprekende films, tv-series of theaterstukken in met daarin ervaringsverhalen van lhbti+ personen. Ook hier gaat het om inleven en empathie.
- Zet films, tv-series of theaterstukken in met daarin een vriendschap tussen een lhbti+ persoon en een niet-lhbti+ persoon. Belangrijk is dat de deelnemers zich in kunnen leven in de niet-lhbti+ persoon en op die manier kunnen zien hoe je bevriend kan zijn met een lhbti+ persoon. Voorbeelden van filmpjes zijn:
  - <https://www.youtube.com/watch?v=sT9cFdWBXl4>
  - <https://vimeo.com/190268818>
  - <https://www.dipsaus.org/spectrumpodcast> (met afleveringen over o.a. Hindoestaans & queer, Black Pride, Ballroom, Zwart & queer, gekozen familie, activisme)
  - <https://www.lilithmag.nl/blog/2021/11/15/podcast-error-met-nur-aydin-over-de-impact-van-dubbelebens-op-je-mentale-gezondheid>
  - <https://www.lilithmag.nl/blog/2021/11/30/podcast-error-queer-en-moslim-dat-gaat-prima-samen>
  - <https://ntr.nl/Het-M-woord/501>
  - <https://www.tivolivredenburg.nl/studio/podcast/binnenstebuiten/> (podcast, host: "bewust gekozen om gasten uit verschillende gemeenschappen en culturen uit te nodigen")
  - https://www.npo3.nl/3doc-ik-ben-er-geen-ik-ken-er-geen/31-07-2019/VPWON_1303921

- Laat zien (of benoem) als niet-lhbt+ persoon dat je een goede band of vriendschap hebt met een lhbt+ persoon.
- Laat deelnemers zich als voorbereiding op een echte ontmoeting met een lhbt+ persoon, voorstellen dat ze een lhbt+ persoon ontmoeten, dat dit positief is en hoe dat contact verloopt. Hierdoor wordt hun houding al iets positiever.
- Koppel het lhbt+ thema aan bredere thema's als gender, partnerkeuze, rechtvaardigheid en mensenrechten. Hierdoor kan het inleven in de situatie van lhbt+ personen makkelijker worden.
- Zorg ervoor dat bijeenkomsten over lhbt+ een prettige ervaring zijn, bijvoorbeeld door mooie muziek en lekker eten met anderen. Op die manier leg je een positieve associatie met lhbt+.
- Bedenk hoe je acceptatie vergroot voor de verschillende groepen binnen lhbt+. Als de acceptatie van lesbische vrouwen groter wordt, betekent dit niet automatisch dat ook de acceptatie van homoseksuele of bi+ personen groter wordt.

DON'TS:

WAT MOET JE NIET DOEN?

- Houd geen open gesprek, discussie of debat over lhbt+ waarin iedereen alles mag zeggen. Negatieve meningen kunnen namelijk deelnemers beïnvloeden die eerst positief waren! De bijeenkomst werkt averechts als mensen vooral negatieve

meningen horen over lhbt+. Zij gaan dan zelf ook negatiever denken over lhbt+.

- Kondig het thema lhbt+ van tevoren niet expliciet aan als onderwerp van de bijeenkomst. Het is verstandiger om het aan te kaarten als onderdeel van een breder en meer aan- sprekend thema.
- Vraag niet naar associaties met homoseksualiteit of trans- gender personen ('waar denk jij aan bij homoseksualiteit?'). Alle negatieve associaties die genoemd worden door de deelnemers worden daardoor versterkt.
- Laat een lhbt+ persoon geen ervaringsverhaal vertellen dat niet aansluit bij de deelnemers wat betreft religie, cultuur en leeftijd. Hierdoor wordt inleven moeilijk en kan empathie niet zijn werk doen.
- Zet geen film of een ander medium in die bijvoorbeeld wat betreft taal en cultuur niet aansluit bij de doelgroep.
- Probeer mensen niet met theologische argumenten te overtuigen. Dit werkt zelden om acceptatie te vergroten.
- Besteed geen uitgebreide aandacht aan het feit dat homoseksualiteit biologisch bepaald is en/of aangeboren is. Dit werkt vaak niet of averechts, omdat mensen kunnen denken dat homoseksuele mensen 'een apart soort mensen' zijn. Dit kan de overtuiging versterken om hen anders te behandelen.
- Laat mensen geen stereotypen herhalen en probeer die stereotypen niet onderuit te halen. Bijvoorbeeld door te laten zien dat niet alle homo's zich vrouwelijk gedragen. Dat werkt niet omdat de 'stoere homo' dan wordt gezien als de uitzondering. Ook geef je de indruk dat vrouwelijk gedrag door homo's niet oké is.

GENDERGELIJKHEID EN LHBTI+ ACCEPTATIE BEVORDEREN: 5 TIPS UIT DE PRAKTIJK

In sommige kringen heerst een groot taboe op homoseksualiteit en hebben meisjes en vrouwen weinig bewegingsruimte om te gaan en staan waar ze willen. In Nederland zijn zelforganisaties hier al jarenlang op actief en werken aan verandering van binnenuit. Deze organisaties van mensen met een migranten- of vluchtelingenachtergrond zijn verenigd zijn in het 'Consortium Zelfbeschikking': al jaren organiseren zij succesvolle bijeenkomsten met een gespreksleider om een mentaliteitsverandering op gang te brengen. De projectleiders van het Consortium Zelfbeschikking delen hieronder hun vijf belangrijkste tips voor (nieuwe) gespreksleiders.

1. BEREID JE GOED VOOR

Als gespreksleider word je door de organisatie waarvoor je actief bent getraind. Maar als gespreksleider kan je ook zelf zorgen voor extra voorbereiding. Ben je bijvoorbeeld zelf niet lhbt+, dan raden we je aan om je te verdiepen in wat lhbt+ personen meemaken. Boeken en films over het leven van lhbt+ personen kunnen je een goed beeld geven. Check vooraf de korte filmpjes of lees een aantal verhalen (zie voorbeelden in de do's en don'ts in deze Toolbox) en kies welke het beste aansluit bij je deelnemers.

2. ZET IN GESPREKKEN GEVOELENS VOOROP

Als je mensen wilt veranderen, dan werkt het centraal stellen van gevoelens beter dan argumenten.

'We zijn veel meer van het cognitieve naar het voelen gegaan, naar de diepere lagen, want daar bevindt de verandering zich' (één van de projectleiders van Consortium Zelfbeschikking)

Vraag als gespreksleider dus deelnemers vooral naar hun persoonlijke ervaringen en gevoelens en minder naar hun meningen. Om je

deelnemers te stimuleren om over hun gevoelens te praten, kun je als gespreksleider zelf het goede voorbeeld geven door iets van je eigen gevoelens of ervaringen te delen. Een gespreksleider vertelde bijvoorbeeld over hoe zij vroeger had geleerd dat meisjes niet alleen over straat mogen, maar dat zij voelde dat dit niet eerlijk is. Vervolgens kun je dan als gespreksleider aan deelnemers vragen of dit voor hen herkenbaar is en zo ja, hoe zij zich voelden als zij als meisje vroeger minder mochten dan hun broers.

3. LAAT DE CONCLUSIE VAN ONDERAF KOMEN

Als gespreksleider heb je als doel om gendergelijkheid en lhbt+ acceptatie een stapje dichterbij te brengen. Maar het is belangrijk om deelnemers niet het gevoel te geven dat hen iets opgelegd wordt. Belangrijk is juist dat de deelnemers zelf ervaren en zelf tot de conclusie komen dat gendergelijkheid en lhbt+ acceptatie belangrijk zijn om na te streven.

'De gespreksleider is een goede facilitator en stimuleert mensen het woord te nemen. Hij moet niet iets willen opleggen, het moet van onderaf komen, mensen moeten zelf graag iets willen zeggen' (één van de projectleiders van Consortium Zelfbeschikking)

Dit doe je bijvoorbeeld door ervaringen van deelnemers met genderongelijkheid en onvrijheid de ruimte te geven. En om door te vragen naar hun gevoel. Wat ervaaarde een meisje bijvoorbeeld dat steeds gecontroleerd werd door haar broers? Of wat voelde een jongen die zijn zus onder de duim moest houden? Op de bijeenkomsten kun je hierover met elkaar praten, stil staan en samen bekijken hoe het anders kan.

4. WERK AAN VERTROUWEN BIJ DE DEELNEMERS

De projectleiders van het Consortium Zelfbeschikking benadrukken dat een groep pas ervaringen en gevoelens gaat delen als er een vertrouwelijke sfeer is. Als gespreksleider begin je dus met het creëren van die veilige sfeer. Begin bijvoorbeeld niet met het bespreken van het grootste taboeonderwerp maar bouw het langzaam op.

‘Ik heb ook gemengde groepen getraind, vanuit verschillende vluchtelingengemeenschappen waar vrouwen niet eens durfden te denken dat er gelijkheid bestaat tussen mannen en vrouwen. Je moet dan met die groep een andere start maken. Dat zorgt ervoor dat ik dan eerst met ze over identiteit moet gaan praten en dan komen we tot zelfbeschikkingsrecht en pas daarna komen we op de gelijkheid tussen mannen en vrouwen. De groep bepaalt welke beweging we maken in die drie bijeenkomsten’ (één van de projectleiders van Consortium Zelfbeschikking)

Begin met een thema dat deelnemers aanspreekt en wat zij minder spannend vinden om te bespreken, zoals opvoeding of relaties in het algemeen. Vervolgens breng je stap-voor-stap thema's aan de orde die meer taboe zijn.

5. WEES REALISTISCH

De projectleiders van het Consortium Zelfbeschikking benadrukken dat je met enkele bijeenkomsten je niet meteen een grote verandering bij de deelnemers kunt verwachten. Meestal maken zij kleinere stappen:

‘Ik denk dat voor verandering tijd nodig is. Het is een kwestie van lange adem. Maar deze bijeenkomsten zijn voor heel veel mensen een soort eyeopener. Mensen moeten goed luisteren

en ze hebben tijd nodig om alles te analyseren. Voor sommigen werkt het niet en voor sommigen komt de verandering later. Maar het is niet zo dat de verandering na drie bijeenkomsten komt. Herhaling is nodig’ (één van de projectleiders van Consortium Zelfbeschikking)

Verwacht dus als gespreksleider niet veel tegelijk, maar besef wel dat de bijeenkomsten absoluut impact hebben op de deelnemers.

WERKVORM A

PERSOONLIJKE ERVARINGEN OVER HUWELIJKSDWANG, EERGERELATEERD GEWELD, ACHTERLATING OF ANDERE VORMEN VAN GEWELD UITWISSELEN IN EEN GROEP.

EFFECTIEF WANNEER HEEFT WERKVORM A EFFECT?

- De deelnemers luisteren echt naar elkaar.
- De deelnemers leven zich in elkaar in en krijgen empathie voor:
  - mensen die slachtoffer zijn van eengerelateerd geweld, huwelijksdwang, achterlating etc., of
  - mensen die homo- of biseksueel of transgender zijn.
- De deelnemers durven zich kwetsbaar op te stellen.

NIET EFFECTIEF WANNEER HEEFT WERKVORM A GEEN EFFECT?

- De deelnemers durven het gesprek niet aan te gaan, omdat er onderling geen vertrouwen is.
- De statusverschillen tussen deelnemers zijn te groot.
- De deelnemers leven zich alleen in mensen in die geweld plegen of niet tolerant zijn.
- Het gesprek wordt een debat of discussie waarin alleen meningen worden uitgewisseld.
- De deelnemers hebben veel aan hun hoofd en hebben bijvoorbeeld veel stress of zijn afgeleid.
- De ruimte/setting waarin de dialoog plaatsvindt, is niet aangenaam en comfortabel. Mensen kunnen een

onaangename ruimte associëren met degene die aan het woord is.

TIPS:

- Werk eerst aan onderling vertrouwen. Het is goed dat deelnemers ervaren wat ze gemeenschappelijk hebben. Voorbeelden:
  - Begin met een leuke kennismakingsoefening.
  - Laat deelnemers met elkaar samenwerken aan een gemeenschappelijk doel of een opdracht. Het is belangrijk dat de deelnemers enthousiast zijn om de opdracht te doen. Zorg dus dat er de deelnemers de opdracht leuk vinden.
  - Deel de deelnemers eerst in subgroepen of duo's in en laat hen hun ervaringen eerst zo delen. Doe dat later met de hele groep samen.
  - Geef eerst informatie over huwelijksdwang, eengerelateerd geweld of één van de te bespreken thema's, zodat de deelnemers meer kennis over het thema hebben, voordat zij erover verder praten.
- Stel duidelijke vragen die leiden tot een gesprek over gevoelens en ervaringen en vraag door op die gevoelens en ervaringen. Voorbeelden van vragen:
  - We hebben net gesproken over geweld tegen vrouwen. Hoe zouden vrouwen zich voelen die daarmee te maken krijgen?
  - Wat zou er omgaan in een meisje dat gedwongen wordt om te trouwen? Hoe zou jij je voelen als je te maken krijgt met huwelijksdwang of eengerelateerd geweld?

- Wie heeft als vrouw geweld meegemaakt omdat je vrouw bent en wil vertellen hoe dat was? Hoe ging je daarmee om? Heb je het gevoel dat mensen begrijpen wat je hebt meegemaakt? Waar had jij het meest behoefte aan op dat moment? Wat of wie heeft je geholpen bij het verwerken van negatieve gevoelens, zoals eenzaamheid, depressie, geweld of discriminatie?
- Zorg dat deelnemers beginnen die vaker aan deze werkvorm hebben meegedaan en die de doelen van de bijeenkomst onderschrijven: zij starten door over hun eigen ervaringen te vertellen.

WERKVORM B

EEN FILM OF ERVARINGSVERHAAL VAN IEMAND DIE HET SLACHTOFFER IS VAN EERGERELATEERD GEWELD, HUWELIJKSDWANG OF ANDERE VORMEN VAN GEWELD.

EFFECTIEF WANNEER HEEFT WERKVORM B EFFECT?

- De film of de persoon die het verhaal vertelt sluit goed aan bij de belevingswereld van de deelnemers.
- De deelnemers kunnen zich inleven in de hoofdpersoon van de film of de verteller van het verhaal. Zij krijgen empathie voor deze persoon, dus de deelnemers vinden het erg dat deze hoofdpersoon het slachtoffer is geworden van eengerelateerd geweld, huwelijksdwang of een andere vorm van geweld.

NIET EFFECTIEF WANNEER HEEFT WERKVORM B GEEN EFFECT?

- De deelnemers krijgen door de film of het verhaal het idee dat eengerelateerd geweld, huwelijks- dwang of andere vormen van geweld 'normaal' zijn.
- De deelnemers kunnen zich niet inleven doordat het verhaal in de film niet 'representatief' is of het verhaal niet mooi verteld wordt.
- De deelnemers weigeren zich in te leven omdat zij niet van houding willen veranderen.

TIPS:

- Vraag voorafgaand aan de film of het verhaal aan de deelnemers om zich zo veel mogelijk in te leven in de hoofdpersoon. Geef wat achtergrond-informatie en laat de deelnemers alvast nadenken over het personage. Voorbeeld: Vertel de deelnemers het volgende:
  - Het personage heeft niet veel vrienden en kent niet veel mensen die ze vertrouwt op haar school: bij wie zou ze kunnen aankloppen als iemand uit haar gezin haar pijn zou doen?
  - Stel je voor: het personage dat je straks te zien krijgt, is een nichtje van jou. Wat zou jij doen als zij gedwongen wordt te trouwen terwijl ze dat niet wil?
  - Dit gesprek kan ook in duo's gedaan worden
- Stel na afloop van de film of het verhaal vragen. Voorbeelden van vragen:
  - Hoe zou jij je voelen als dit jou of iemand die je kent was overkomen?
  - Wat vond je goed aan hoe deze persoon omging met de situatie?
  - Wat vond je van de mensen die om de persoon heen staan?
  - Welke boodschap zou je deze mensen willen geven?

WERKVORM C

EEN FILM OF ERVARINGSVERHAAL VAN IEMAND DIE LESBISCH, HOMO, BI+ OF TRANS OF INTERSEKSE PERSOON (lhbti+) IS

EFFECTIEF WANNEER HEEFT WERKVORM C EFFECT?

- De film of de persoon die het verhaal vertelt sluit goed aan bij de belevingswereld van de deelnemers.
- In de film of het verhaal komt aan bod dat het erg vervelend is om als lhbti+ persoon gediscrimineerd te worden.
- De deelnemers kunnen zich inleven in de hoofdpersoon van de film of de verteller van het verhaal, en krijgen empathie voor deze persoon. Dus de deelnemers vinden het vervelend of erg dat de persoon gediscrimineerd wordt vanwege het lhbti+ zijn.

NIET EFFECTIEF WANNEER HEEFT WERKVORM C GEEN EFFECT?

- De deelnemers krijgen door de film of het verhaal het idee dat vrijwel iedereen lhbti+ personen afwijst en dat dit dus 'normaal' is.
- De deelnemers kunnen zich niet inleven. Bijvoorbeeld doordat de film hen niet aanspreekt, omdat zij het verhaal niet als representatief zien of door- dat het verhaal niet mooi verteld wordt.
- Deelnemers zich weigeren in te leven omdat zij niet willen luisteren naar iemand die lhbti+ is.

TIPS:

- Vraag voorafgaand aan de film of het verhaal aan de deelnemers om te proberen zich zoveel mogelijk in te leven in de hoofdpersoon. Geef wat achtergrondinformatie en laat de deelnemers alvast nadenken over het personage. Voorbeelden:
  - Stel je voor: het personage dat je straks te zien krijgt, is een neefje van jou. Wat zou jij doen als hij gedwongen wordt te trouwen met een vrouw terwijl hij dat niet wil?
  - Het personage heeft niet veel vrienden en vertrouwt weinig mensen: bij wie zou het personage kunnen aankloppen als diegene ongelukkig is?
  - Dit gesprek kan ook in duo's plaatsvinden.
- Stel na afloop van de film of het verhaal vragen als:
  - Hoe zou jij je voelen als je de verteller was?
  - Stel je voor dat dit een familielid van jou is. Hoe zou je dan op een goede manier kunnen reageren naar hem of haar?
  - Wat vond je goed aan hoe de lhbti+ persoon omging met de situatie?

-
- Om het voor deelnemers makkelijker te maken om zich in te leven, kan een niet-lhbt+ persoon met gezag of status eerst aan de deelnemers vertellen dat hij of zij ook het verhaal heeft gehoord of de film ook heeft gezien, en dat dit erg waardevol is. Kijk wel uit dat het verhaal niet verklapt wordt en dat deelnemers benieuwd blijven naar het verhaal!
  - Het werkt goed als iemand het eigen lhbt+ verhaal komt vertellen in de groep. Alternatief: iemand die zelf niet lhbt+ is, maar benadrukt een goede band of vriendschap te hebben met een lhbt+ persoon.
  - Je kunt ervaringsverhalen over lhbt+ combineren met ervaringsverhalen van anderen wiens familie (ook) moeite had met hun partnerkeuze. Zo gaat het thema niet over lhbt+ maar over 'vrije partnerkeuze'. In dit thema herkennen mogelijk meer mensen zich!

Meer lezen

- <https://www.dipsaus.org/spectrumpodcast> (met afleveringen over o.a. Hindoestaans & queer, Black Pride, Ballroom, Zwart & queer, gekozen familie, activisme)
- <https://www.lilithmag.nl/blog/2021/11/15/podcast-error-met-nur-aydin-over-de-impact-van-dubbellevens-op-je-mentale-gezondheid>
- <https://www.lilithmag.nl/blog/2021/11/30/podcast-error-queer-en-moslim-dat-gaat-prima-samen>
- <https://ntr.nl/Het-M-woord/501>
- <https://open.spotify.com/episode/3jph0hmZm2jfasvcvbGT5M>
- <https://www.tivolivredenburg.nl/studio/podcast/binnenstebuiten/>
- https://www.npo3.nl/3doc-ik-ben-er-geen-ik-ken-er-geen/31-07-2019/VPWON_1303921
- <https://www.oneworld.nl/identiteit/dichter-babeth-fonchie-fotchind-weigert-boos-door-het-leven-te-gaan/>
- <https://www.oneworld.nl/identiteit/waarom-je-pride-niet-los-kunt-zien-van-antiracisme/>
- <https://www.oneworld.nl/identiteit/deze-bekroonde-foto-is-een-ode-aan-queer-moslims/>
- <https://www.oneworld.nl/mensenrechten/gay-in-het-midden-oosten-wij-willen-vrij-zijn-niet-westers/>
- <https://www.oneworld.nl/identiteit/genderdiversiteit-is-geen-westers-idee-zeggen-deze-kunstenaars/>
- <https://www.oneworld.nl/mensenrechten/hoe-israels-discriminerende-wetten-palestijnen-verdrijven/>
- <https://www.oneworld.nl/identiteit/waarom-die-angst-voor-non-binaire-mensen/>

WERKVORM D

EEN SPREKER MET GEZAG STELT DAT VROUWEN EN MANNEN GELIJK ZIJN OF DAT ACCEPTATIE VAN LHBTI+ PERSONEN GOED IS

EFFECTIEF WANNEER HEEFT WERKVORM D EFFECT?

- De spreker wordt gezien als autoriteit of gezaghebbend.
- De spreker draagt de gewenste sociale norm uit. Voorbeelden:
  - 'Vrouwen hebben net zoveel rechten als mannen, juist ook in onze cultuur. Dat moeten we meer laten zien'.
  - 'Belangrijk is dat wij ons respectvol gedragen naar homoseksuelen en laten zien dat wij tolerante mensen zijn'.

NIET EFFECTIEF WANNEER HEEFT WERKVORM D GEEN EFFECT?

- De spreker stelt de verkeerde norm. Voorbeelden:
  - 'In onze cultuur zijn weinig mensen die homoseksualiteit accepteren'
  - 'Bij ons hebben vrouwen geen gelijke rechten'.
- De spreker geeft deelnemers het idee dat de gemeenschap vrouwen niet gelijkwaardig vindt aan mannen. Of de spreker geeft het idee dat de gemeenschap heel negatief staat tegenover lhbti+ personen.
- De deelnemers zien de spreker niet als behorend tot de eigen gemeenschap.

TIPS:

- Gebruik cijfers om de mening van de spreker te bevestigen. Voorbeeld:
  - 'Uit onderzoek blijkt dat steeds meer Turkse Nederlanders tolerant zijn naar homoseksuelen.'
- De spreker kan zelf ook het goede voorbeeld laten zien. Voorbeelden:
  - Door als man de mening van vrouwen erg serieus te nemen.
  - Door goed bevriend te zijn met een lhbti+ persoon en dit te laten zien of erover te vertellen.
- Laat de spreker benadrukken dat hij of zij zelf onderdeel is van de gemeenschap. Voorbeeld:
  - 'Juist als Somalische vrouw, vind ik het belangrijk om op te komen voor de rechten van vrouwen.'

WERKVORM E

UITWISSELEN OVER WETGEVING OVER GELIJKHEID, VORMEN VAN GEWELD EN DISCRIMINATIE

EFFECTIEF WANNEER HEEFT WERKVORM E EFFECT?

- Je gebruikt wetten die aangeven dat:
  1. het niet normaal is om geweld te gebruiken;
  2. discriminatie sociaal gezien niet acceptabel is,
  3. gelijkheid tussen vrouwen en mannen en tussen lhbt+ personen en niet-lhbt+ personen de norm is in de samenleving.

NIET EFFECTIEF WANNEER HEEFT WERKVORM E GEEN EFFECT?

- Je gebruikt wetten om mensen af te schrikken en bang te maken dat ze 'gepakt' worden als ze zich er niet aan houden.
- Je stelt wetten ter discussie. Vraag dus niet: 'Wat vind jij van deze wet? Vind je deze wel oké?', maar vraag: 'Wat vind je goed aan de wet?'

TIPS:

- Benoem dat de wet geweld tegen vrouwen afkeurt, dat de wet discriminatie van vrouwen en/of lhbt+ personen verbiedt, omdat dit de norm is in de samenleving. Veel mensen vinden geweld en discriminatie namelijk onacceptabel!

- Houd de informatie over wetten simpel. Gebruik geen lange wetteksten en maak ingewikkelde teksten simpel voor de deelnemers.
- Verwijs (ook) naar de internationale mensenrechten om aan te geven dat de wetgeving niet cultuur- gebonden is. Bijvoorbeeld: 'In veel landen zijn er wetten die geweld tegen vrouwen afkeuren.'
- Maak de opdracht zo interactief mogelijk: welke wetten die discriminatie verbieden kennen de deelnemers? En kennen zij wetten die discriminatie tegen vrouwen verbieden? Ga het gesprek aan over waarom deze wetten belangrijk zijn.
- Stel aan deelnemers de vraag waarom homoseksualiteit in hun land van herkomst strafbaar is. Leg dan uit dat homofobie vaak voortkomt uit de koloniale nalatenschap. Meestal zijn deze wetten afkomstig van voormalige koloniale heersers, zoals Groot-Brittannië of Frankrijk. Dit is uitgelegd door Dino Suhonic van stichting Maruf in dit artikel <https://www.bnnvara.nl/joop/artikelen/anti-homobeleid-politiek-voordelig> en in <https://decorrespondent.nl/727/homohaat-is-een-westers-exportproduct/b8c5c87d-6138-06df-1ec6-761f76584758>

WERKVORM F

BEWUSTWORDING EN ZELFREFLECTIE STIMULEREN

EFFECTIEF WANNEER HEEFT WERKVORM E EFFECT?

- De deelnemers hebben al vooraf normen en waarden die uitgaan van gelijke behandeling van vrouwen en mannen en van niet discrimineren van lhbti+ personen.
- Je wijst de deelnemers in de bijeenkomst op het verschil tussen hun gedrag en hun normen en waarden. Bijvoorbeeld: iemand vindt het erg dat lhbti+ personen worden gediscrimineerd, maar wil tegelijkertijd liever niet dat zijn/haar kind lhbti+ is.
- De deelnemers voelen de ruimte om te leren tijdens de bijeenkomst en te reflecteren op hun eigen gedrag.
- De deelnemers zijn uit zichzelf gemotiveerd om hun gedrag te veranderen.
- De deelnemers maken plannen om hun eigen gedrag te veranderen naar aanleiding van zelfreflectie.
- De deelnemers kunnen hun eigen gedrag monitoren en veranderen en kunnen hierop blijven letten.

NIET EFFECTIEF WANNEER HEEFT WERKVORM E GEEN EFFECT?

- De deelnemers zijn er oprecht van overtuigd dat vrouwen en mannen ongelijkwaardig zijn of denken negatief over lhbti+ personen.
- De deelnemers hebben geen motivatie om zich zonder vooroordelen te gedragen naar vrouwen en/of lhbti+ personen.
- Het gaat alleen over 'kennis' en niet over dieperliggende normen en waarden.
- Niet iedereen komt aan het woord of niet iedereen doet mee.

TIPS:

- Ga het gesprek aan over normen en waarden. Gebruik daarbij vragen zoals: 'Wat zijn jouw denkwijzen? Wat is je gedragspatroon? Wat zijn je onderliggende normen en waarden?' Of gebruik een meer creatieve vraag zoals: 'Stel je voor: je adopteert een kind dat geboren is in een heel andere cultuur. Welke waarden of boodschap wil je hem/haar meegeven?'
- Ga vervolgens het gesprek aan of de deelnemers zich ook gedragen naar deze normen en waarden. Wanneer doen zij dat wel en wanneer niet? Geef ook eigen voorbeelden waaruit blijkt dat jij zelf je niet altijd helemaal gedraagt naar je normen en waarden. Zo verlaag je de drempel voor deelnemers om zich uit te spreken.
- Confronteer mensen of wijs ze erop wanneer zij zich niet gedragen naar hun normen en waarden, maar zonder dat zij zich beoordeeld voelen. Voorbeeld:
  - 'Je geeft aan dat je gelijke rechten voor mannen en vrouwen belangrijk vindt. Is het dan niet verwarrend als .....? Wie bepaalt deze uitzonderingen en regels?'
- Complimenteer deelnemers wanneer zij reflecteren op hun eigen gedrag en wanneer zij voornemens maken om dingen anders aan te pakken.
- Vraag aan deelnemers hoe zij zich anders zouden kunnen gedragen en stimuleer dat mensen concrete plannen maken. 'Met welke kwesties wil jij aan de slag? Wat heb je hiervoor nodig? En wat kun je zelf inbrengen?'

WERKVORM G

UITLEG GEVEN OVER DE RISICO'S VAN HUWELIJKSDWANG, ACHTERLATING, HUWELIJKSE GEVANGENSCHAP OF ANDERE VORMEN VAN GEWELD

EFFECTIEF WANNEER HEEFT WERKVORM G EFFECT?

- Je stelt duidelijk welke risico's er zijn aan je kind uithuwelijken, je vrouw of kind achterlaten in het land van herkomst, je familielid verstoten etc.
- Je beschrijft ervaringen van mensen die het slachtoffer zijn van huwelijksdwang, achterlating, huwelijkse gevangenschap of andere vormen van geweld, waarin risico's duidelijk aan de orde komen. Voorbeelden zijn:
  - Beschrijven hoe een gedwongen huwelijk leidde tot een scheiding en veel verdriet voor beide partners en hun families.
  - Beschrijven hoe het uitstoten van een kind leidde tot groot verdriet bij de ouders en bij het kind zelf.

NIET EFFECTIEF WANNEER HEEFT WERKVORM B GEEN EFFECT?

- Je geeft alleen maar cijfers over de risico's, maar die risico's deel je niet als verhalen.

TIPS:

- Geef voorbeelden en deel verhalen van mensen die te maken hebben gekregen met de risico's, waar deelnemers zich in kunnen herkennen. De personen kunnen bestaand of niet-bestaand zijn. Leg de nadruk op de gevoelens van de mensen die deze dingen meemaakten.
- Laat deelnemers daarna met elkaar uitwisselen welke risico's van huwelijksdwang, achterlating of andere vormen van geweld zij nog meer zien. Stimuleer het praten over hoe zij zich zouden voelen in zo'n situatie.
- Laat de spreker benadrukken dat hij of zij zelf onderdeel is van de gemeenschap. Bijvoorbeeld: 'Juist als Somalische vrouw, vind ik het belangrijk om op te komen voor de rechten van vrouwen.'

WERKVORM H

DEELNEMERS MOBILISEREN OF INSPIREREN OM MET ANDEREN IN HUN OMGEVING IN GESPREK TE GAAN*

EFFECTIEF WANNEER HEEFT WERKVORM H EFFECT?

- De deelnemers hebben meegedaan aan een of meer bijeenkomsten. En ze hebben uit zichzelf de motivatie om de boodschap over te dragen aan anderen.
- De deelnemers kunnen zelf bedenken hoe ze anderen uit hun omgeving aanspreken. Hiervoor krijgen ze tips op de bijeenkomst.
- De deelnemers spreken andere mensen aan in hun 'tone of voice'. Dat wil zeggen met hetzelfde taalgebruik en de gepaste manier van communiceren.
- De deelnemers krijgen voorbeelden of oefenen in de bijeenkomst met hoe ze met anderen in hun omgeving kunnen praten over de thematiek.

NIET EFFECTIEF WANNEER HEEFT WERKVORM H GEEN EFFECT?

- De deelnemers gaan alleen praten met anderen in hun omgeving omdat 'het moet'. Ze voelen niet zelf de motivatie hiervoor.
- Het betreffende onderwerp is te breed. Hierdoor weten de deelnemers niet zo goed waar het over gaat en wat de focus is.

TIPS:

- Deelnemers die mee hebben gedaan aan de bijeenkomsten, kunnen met andere mensen in hun omgeving in gesprek gaan over het onderwerp van de

bijeenkomst. En ze kunnen wat zij geleerd hebben, zo doorgeven. Deze mensen kunnen ook weer met anderen hierover praten. Zo ontstaat er een 'inktvlek'. Om anderen enthousiast te krijgen, is het belangrijk om te zorgen voor:

- Een persoonlijke benadering: het doorgeven van de boodschap gaat makkelijker als de personen elkaar kennen of elkaar face-to-face kunnen aanspreken.
- Kwaliteit in plaats van kwantiteit: het is beter om met een paar gemotiveerde mensen te praten dan veel energie te steken in een groot aantal ongemotiveerde mensen. Eventueel kun je overwegen om mensen die mee hebben gedaan aan de bijeenkomst een titel en/of echte functie te geven als bijvoorbeeld 'veranderaar', 'sleutelfiguur' of 'changemaker'. Beloon deze mensen vervolgens als ze actief aan de slag gaan, bijvoorbeeld met uitjes en andere kleinigheden. Dit vergroot de motivatie om de boodschap door te geven.
- Geef voorbeelden van kleine persoonlijke acties die mensen kunnen doen en die als voorbeeld kunnen worden gegeven in de bijeenkomst, zoals:
  - Je onvrede uiten over 'grapjes' over lhbt+ personen of vrouwen.
  - Het dragen van een button.
- Een gesprekje voeren met vrienden, klasgenoten, burens etc.

WERKVORM I

MORELE ARGUMENTEN GEVEN OM MENSEN ERVAN TE OVERTUIGEN ZICH TOLERANTER TE GEDRAGEN NAAR lhbti+ PERSONEN OF VROUWEN ALS GELIJKE TE BEHANDELEN

EFFECTIEF WANNEER HEEFT WERKVORM I EFFECT?

- De morele argumenten gaan over zorg voor elkaar of over eerlijkheid en rechtvaardigheid.

NIET EFFECTIEF WANNEER HEEFT WERKVORM I GEEN EFFECT?

- Je gebruikt morele argumenten als de loyaliteit aan de eigen groep, het respect voor hiërarchie en de hang naar reinheid. Dit zijn namelijk morele gronden die 'conservatisme' op het gebied van lhbti+ en gender bevorderen.
- Je gebruikt religieuze argumenten. Vaak werken deze averechts.

TIPS:

- Verwacht geen grote, langdurige effecten; morele argumenten hebben meestal invloed op de korte termijn.
- Benadruk individualiteit en het recht van het individu. Dit kan helpen om argumenten over acceptatie van lhbti+ personen en gendergelijkheid beter over te brengen.
- Let op dat er geen discussie ontstaat. In een discussie kunnen tegenstanders van gendergelijkheid en lhbti+ acceptatie aan de andere deelnemers de indruk geven dat het 'normaal' is om je vrouwonvriendelijk of lhbti+ onvriendelijk op te stellen. Deze sociale norm kan ervoor zorgen dat ook anderen zich vrouwonvriendelijk of lhbti+ onvriendelijk gaan gedragen.

10 TIPS VOOR HOE JE MEER MENSEN BEREIKT VIA SOCIAL MEDIA

Vanuit De Alliantie Verandering van binnenuit willen we verschillende doelgroepen bereiken. Dat vraagt om verschillende manieren van communiceren. Wil je bijvoorbeeld met jongeren contact hebben, zorg dan dat je actief bent op de social media platforms van jongeren, zoals Instagram.

TIP 1: **MAAK JE EVENEMENT AAN OP FACEBOOK**

Zet Facebook goed in door verhalen, informatie en ervaringen over de workshops en de deelnemers te delen. Maak voor je evenement een 'Facebook event' aan. Maak alle partners van de Alliantie Verandering van Binnenuit organisator want zo krijg je een groter bereik. Nodig mensen uit je eigen netwerk uit en geef in de aanloop naar het event updates ter herinnering. Door op tijd met een evenement op Facebook te starten wek je interesse bij je publiek.

Ook op Instagram kun je je evenement delen. Voeg een 'reminder' toe, zodat de mensen die daarop hebben geklikt een notificatie krijgen wanneer het evenement begint. Dit is vooral handig als het een digitaal evenement is! In je Instagram stories kun je bovendien een 'countdown' plaatsen.

Als je je evenement samen met een andere partner organiseert, kun je ook een post maken op Instagram en de partner uitnodigen als 'collaborator'. Dan komt het bericht zowel op jouw Instagrampagina als die van de partner, waardoor het bereik wordt vergroot.

TIP 2: **ZET SOCIAL MEDIA OOK IN TIJDENS EN NA JE EVENEMENT**

Deel tijdens je evenement foto's en filmpjes, citaten en korte interviews via Twitter of Facebook en nodig deelnemers uit hieraan mee te doen. Eén partner neemt het voortouw op social media en anderen kunnen berichten retweeten (Twitter) of liken (Facebook). Live tweeten (Twitter) is handig als je evenement relevant is voor politici of organisaties uit de publieke sector. Instagram Stories gebruik je als je evenement relevant is voor jongeren.

TIP 3: **EVALUEER NA AFLOOP HOE DE COMMUNICATIE IS ERVAREN**

Hoe hebben de mensen je communicatie via social media ervaren? Evalueer na elk evenement of grote actie hoe deelnemers je communicatie via social media vonden. Neem de reacties mee voor de promotie van je volgende evenement.

TIP 4: **LAAT VIA JE INSTAGRAM ACCOUNT AANTREKKELIJKE FOTO'S EN FILMPJES ZIEN.**

Wil je meer jongeren bereiken? Maak dan een Instagram account aan. Filmpjes, vlogs en andere video's op Instagram zijn populair onder jongeren. Jongeren kijken liever naar een korte en krachtige video, dan dat ze een lange tekst gaan lezen.

TIP 5: **GEBUIK EEN GOEDE HASHTAG**

Een goede hashtag op Twitter is herkenbaar, uniek en kort, bijvoorbeeld #veranderingvanbinnenuit. Zo zorg je voor meer naamsbekendheid. #veranderingvanbinnenuit gebruik je voor algemene Twitter-berichten over de alliantie. Voor je evenement bedenk je een andere korte hashtag. Je volgers kunnen daarmee berichten over je evenement delen. Daarnaast is het handig als zoekterm om te zien wat mensen over je evenement posten. Vergeet niet om tweets die jouw hashtag gebruiken een like te geven en eventueel te retweeten!

Ook op Instagram kun je goed gebruik maken van hashtags. Daarop kun je hashtags ook volgen, zodat berichten met die hashtag in je timeline komen te staan. Gebruik op Instagram bij je berichten zoveel mogelijk relevante hashtags om je bereik te vergroten.

TIP 6: **GEBUIK INSTAGRAM STORIES VOOR HET TIJDELIJK DELEN VAN FOTO'S EN VIDEO'S**

Via Instagram Stories kun je op een specifieke dag (bijvoorbeeld voor een bijeenkomst) foto's/video's delen. Zij blijven dan 24 uur online. Zo kun je meer context geven aan deelnemers over wat er op dat moment gebeurt.

Wil je je stories langer toegankelijk maken? Maak dan op je profiel een 'highlight'. Daarin kun je stories zetten die te maken hebben met en bepaald evenement of een bepaald

onderwerp. Via zo'n highlight kunnen je volgers dan altijd informatie terugvinden.

TIP 7: **STIMULEER INTERACTIE VIA EEN POLL MET VRAGEN**

Voor meer interactie kun je een poll toevoegen en vragen stellen. Zo kunnen je volgers snel hun mening geven. Op Twitter en Facebook werk je met polls. Op Instagram kun je ook een quiz maken of een open vraag stellen in je stories. De antwoorden op open vragen kun je delen in een aparte story.

TIP 8: **DEEL PERSOONLIJKE (SUCCES)VERHALEN**

Laat in je berichten zien wat Verandering van binnenuit al allemaal doet, maar laat ook zien dat er ook nog problemen zijn om aan te pakken, zonder mensen te stigmatiseren. Deel juist persoonlijke verhalen en succesverhalen. Daarmee bereik je ook mensen buiten je eigen achterban.

TIP 9: **ZORG VOOR TOEGANKELIJKHEID**

Bij het plaatsen van foto's op Twitter, Instagram, Facebook en LinkedIn heb je de optie om alt-tekst toe te voegen. Soms is dat even zoeken, maar hoe je dat doet is makkelijk te vinden via Google. Het is de moeite waard om dit te doen, want daarmee maak je foto's 'zichtbaar' voor mensen die blind of slechtziend zijn en een screenreader gebruiken. Wat is alt-tekst?

Dit is een korte omschrijving van een foto of video die wordt voorgelezen door een screenreader. Beschrijf bijvoorbeeld wie er op een foto staat, hoe diegene eruit ziet en wat er op de achtergrond te zien is.

Zorg bij video's waar mogelijk voor ondertiteling voor dove of slechthorende personen.

Bij het organiseren van een evenement, kijk of de locatie rolstoeltoegankelijk is. Is er een lift aanwezig en is er een gehandicaptoilet? Vraag ook na of er op de locatie een ruimte aanwezig is waar deelnemers zich kunnen terugtrekken als ze even rust nodig hebben. Voeg deze informatie toe aan berichten over het evenement. Verder is het handig om een kaartje van de locatie toe te voegen en eventueel de route vanaf het dichtstbijzijnde station of de dichtstbijzijnde bushalte. Geef ook aan hoe je er kunt komen (welke bus/tram/trein), en of en waar er parkeergelegenheid is. Voor langere evenementen: geef aan of er eten en drinken is en of er veganistische en/of glutenvrije opties zijn.

Meer tips over toegankelijkheid in communicatie zijn te vinden in dit artikel van OneWorld: <https://www.oneworld.nl/mensenrechten/zes-tips-om-jouw-social-media-toegankelijker-te-maken/>

TIP 10: **ZORG VOOR INCLUSIEVE COMMUNICATIE**

Voorkom dat je groepen mensen uitsluit in de communicatie via je socials. Tips voor inclusieve communicatie zijn te vinden via de website van het Kennisplatform Inclusief Samenleven: <https://www.kis.nl/terminologie-inclusieve-communicatie>

UITLEG OVER VEEL GEBRUIKTE BEGRIPPEN

WAT IS GENDER (EN SEKSE)?

Bij gender gaat het niet om biologische verschillen tussen mannen en vrouwen, maar om wat wij denken dat mannelijke en vrouwelijke rollen zijn. Deze genderrollen zijn historisch gegroeid, cultureel bepaald en afhankelijk van een specifieke sociaaleconomische, politieke en culturele context. Ze worden ook beïnvloed door bijvoorbeeld leeftijd, klasse en etniciteit, maar ook door religie en seksuele oriëntatie.

Gender is niet hetzelfde als 'seks'. Sekse verwijst naar de biologische en fysieke eigenschappen van vrouwen en mannen.

Bij gender en seks is er sprake van een doorlopende lijn met veel variaties: man, vrouw, non-binair, trans en interseks. Dat geldt ook voor seksuele oriëntatie, tot wie je je seksueel of romantisch aangetrokken voelt, met wie je een relatie of seks zou willen, en over hoe je jezelf noemt: lesbisch, homoseksueel, biseksueel, hetero, asexueel.

Genderidentiteit is het gevoel dat je hebt over je gender. Je kunt je een man voelen, een vrouw, iets ertussenin, beide of geen van beide.

Bronnen: Epsilon (2018), Movisie, Atria en Regioplan (2016)

WAT IS lhbti+?

Voor seksuele, seks- en genderdiversiteit wordt vaak de term lhbti+ gebruikt. lhbti+ staat voor:

- Lesbisch: Vrouwen* die zich (seksueel en relationeel) aangetrokken voelen tot vooral vrouwen.
- Homoseksueel: Mannen* die zich (seksueel en relationeel) aangetrokken voelen tot vooral mannen.
- Bi+: Mensen die zich (seksueel en relationeel) aangetrokken voelen tot verschillende genders.

- Transgender: Mensen die zich niet identificeren met het geslacht dat bij de geboorte is toegewezen. Transgender is een verzamelnaam voor een groep diverse mensen:
  - Mensen die zich een meisje/vrouw voelen, maar bij de geboorte het geslacht jongen/man toegewezen hebben gekregen (trans vrouwen).
  - Mensen die zich een jongen/man voelen, maar bij de geboorte het geslacht meisje/vrouw toegewezen hebben gekregen (trans mannen).
  - Mensen die zich zowel man als vrouw voelen, er tussenin of geen van beide (non-binair).
  - Cisgender
- Cisgender is iemand van wie de genderidentiteit overeenkomt met het geboortegeslacht.
  - Interseks: Interseks verwijst naar de ervaringen van mensen die geboren zijn met een lichaam dat niet past binnen de normatieve definities van man en vrouw zoals de maatschappij die hanteert. Interseks gaat níét over seksuele oriëntatie of genderidentiteit.
  - +: De + staat voor álle categorieën die niet worden inbegrepen in lhbti, zoals queer en asexueel.
- Asexueel: personen die geen of weinig seksuele aantrekking naar anderen ervaren.
- Queer*: staat voor een open, brede genderidentiteit en/of seksuele identiteit. Vaak noemen mensen zichzelf queer als ze zichzelf niet een vaststaande gender en/of seksuele identiteit toekennen, of die afwijzen. Sommige mensen gebruiken queer als paraplueterm voor alles wat niet heteroseksueel en/of cisgender is.

WAT IS ZELFBESCHIKKING?

Zelfbeschikking is het recht op eigen keuzen en zelfstandigheid, zowel voor het individu als voor een collectief, bijvoorbeeld een volk. Het individuele recht op zelfbeschikking kan gezien worden als een element van de persoonlijke vrijheid, en daarmee als een grondslag van de mensenrechten (definitie www.amnesty.nl/).

Iedereen maakt belangrijke keuzes over partnerrelatie, opleiding en werk in overleg met anderen, zoals ouders, familie of partner. Niet iedereen in Nederland kan in vrijheid (of na overleg) zelf kiezen hoe hij/zij wil leven. Vooral jongeren maken onder druk van anderen keuzes waar ze niet 100% achter staan. De sterke normen en opvattingen van de familie of gemeenschap spelen hier een rol, bijvoorbeeld bij de partnerkeuze (zie ook bij Huwelijksdwang). Dan komt het recht op zelfbeschikking onder druk te staan.

WAT IS GENDERGERELATEERD GEWELD?

De Europese Unie definieert gendergerelateerd geweld als 'geweld dat zich richt tegen een persoon omwille van diens geslacht, genderidentiteit of genderexpressie, of waaronder personen van een bepaald geslacht in onevenredige mate te lijden hebben.' Gendergerelateerd geweld is een vorm van discriminatie en een schending van de mensenrechten van het slachtoffer. Ook mannen, jongens en trans personen kunnen het slachtoffer worden van geweld vanwege hun geslacht, gender of genderexpressie. Vrouwen zijn echter de grootste groep slachtoffers van gendergerelateerd geweld. Zij worden onevenredig vaak het slachtoffer van geweld, enkel en alleen omdat ze vrouw zijn. We noemen dit femicide. Het gaat ook om sekswerkers en trans vrouwen. Een aantal vormen van geweld worden ook wel "schadelijke praktijken" genoemd, als deze voortkomen uit orthodoxe of conservatieve tradities en strikte opvattingen over genderrollen, seksualiteit en ongelijke

machtsverhoudingen tussen man en vrouw. Bijvoorbeeld om de seksuele eer te bewaken en eerverlies te herstellen.

WELKE VORMEN ZIJN ER VAN GENDERGERELATEERD GEWELD? ACHTERLATING

Bij achterlating wordt iemand onder dwang teruggestuurd naar het herkomstland of daar achtergelaten. Dit gebeurt vaak na een vakantie. Het initiatief is van de echtgenoot, ouders of andere familie. Het paspoort en de verblijfsvergunning worden afgenomen om terugkeer naar Nederland te verhinderen.

Wie worden achtergelaten?

Meestal gaat het om een kind, een jongvolwassene of een getrouwde vrouw met of zonder kinderen. Vrouwen met een partnerafhankelijke verblijfsvergunning zijn een bijzonder kwetsbare groep. Zij zijn de eerste vijf jaar afhankelijk van hun echtgenoot en hebben vaak geen eigen inkomen en netwerk buiten de familie. Ook mannen en jongens worden achtergelaten, vaak als 'heropvoeding' om ontsparing met bijvoorbeeld drugs of criminaliteit te voorkomen. Bij meisjes is het een manier om een 'eerschending' te voorkomen of te verbergen voor de gemeenschap. Soms wordt ze in het herkomstland gedwongen tot een huwelijk.

EERGERELATEERD GEWELD

Eergerelateerd geweld plegen mensen vanuit traditionele opvattingen over eer, over man/vrouw, partnerkeuze en seksualiteit in een familie of gemeenschap. Er is sprake van een groepsconflict. Eergerelateerd geweld is de overkoepelende term voor alle vormen van dwang, psychisch en fysiek geweld ter bescherming en herstel van de familie-eer tegen de (vermeende) 'eerschender'. Er zijn verschillende vormen van eergerelateerd geweld. Denk aan bedreiging, mishandeling en opsluiting, maar ook aan eermoord, trotsmoord, (gedwongen) zelfmoord, verstoting, seksueel misbruik, genezingsrituelen en bezweringen.

Wat valt nog meer onder eergerelateerd geweld?

Huwelijksdwang en achterlating kunnen vallen onder eergerelateerd geweld, maar deze zijn niet altijd een gevolg van een eerkwestie. Deze kunnen bijvoorbeeld ook een financiële of verblijfsrechtelijke reden hebben. Als iemand een huwelijk weigert, kan dit uitlopen op eergerelateerd geweld vanwege geschonden afspraken. Ook vormen van huwelijkse gevangenschap vallen onder eergerelateerd geweld. Het komt voor dat de medewerking van een echtgenoot nodig is om een formeel of informeel religieus huwelijk te beëindigen. Als de echtgenoot deze medewerking weigert, dan is sprake van huwelijkse gevangenschap.

HUISELIJK GEWELD

Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke kring of familiekring van het slachtoffer wordt gepleegd. De dader kan ook een huisvriend zijn. Het woord 'huiselijk' verwijst naar de relatie tussen de pleger en het slachtoffer. Denk bijvoorbeeld aan een (ex-)partner en gezins- en familieleden. Dit wordt ook wel 'geweld in afhankelijkheidsrelaties' genoemd. Dat geweld kan fysiek, seksueel en psychisch van aard zijn.

Vormen van huiselijk geweld zijn:

- (Ex-)partnergeweld
- Kindermishandeling en verwaarlozing
- Ouderenmishandeling
- Eergerelateerd geweld
- Huwelijkse gevangenschap
- Mishandeling van ouders door hun kinderen

KINDERMISHANDELING

Dit is elke vorm van een bedreigende of gewelddadige interactie die gericht is op een minderjarige. Dit kan fysiek, psychisch of seksueel zijn. Ouders of anderen waar het kind afhankelijk van is, bijvoorbeeld pleegouders, kunnen ernstige schade veroorzaken bij de minderjarige. Hoe ernstig de fysieke en/of

geestelijke schade is, is afhankelijk van de ernst van het geweld en hoe lang en hoe vaak het gebeurt.

Vormen van kindermishandeling zijn:

- Lichamelijke mishandeling
- Geestelijke mishandeling
- Verwaarlozing (lichamelijk en/of geestelijk)
- Seksueel misbruik
- Getuige zijn van geweld tussen ouders
- Vrouwelijke genitale verminking
- Huwelijksdwang

HUWELIJKSDWANG

Huwelijksdwang is het dwingen van een meisje/vrouw of een jongen/man tot een huwelijk, door ouders, familie of gemeenschap. Het is een huwelijk waarbij één of beide huwelijkspartner(s) geen zeggenschap heeft/hebben over de sluiting van de huwelijkse verbintenis of onder zware druk ermee instemmen. In Nederland heb je het recht op zelfbeschikking en om zelf te kiezen met wie je wilt trouwen. Iemand dwingen om te trouwen is zelfs strafbaar (zie: Wet- en Regelgeving in deze Toolbox).

Vormen van huwelijksdwang zijn:

- Zachte dwang (sociale en psychische druk)
- Dreigen
- Geweld plegen (zowel lichamelijk als psychisch)
- Dwingen

Wat is het verschil met een gearrangeerd huwelijk?

Gearrangeerde huwelijken worden geregeld door een derde partij. Bijvoorbeeld ouders die actief op zoek gaan naar een partner voor hun zoon of dochter. Dit kan in overleg en met instemming van hun kind plaatsvinden. Het kan ook zonder de instemming van de zoon of dochter. In dat geval is er sprake van dwang en wordt een gearrangeerd huwelijk een gedwongen huwelijk.

HUWELIJKSE GEVANGENSCHAP

Huwelijkse gevangenschap betekent dat vrouwen tegen hun wil gedwongen worden om getrouwd te blijven in een (religieus) huwelijk. Dit is zo wanneer iemand het niet voor elkaar krijgt om zijn of haar (religieuze) huwelijk te ontbinden. Dit kan verschillende redenen hebben: als gevolg van dwingende regels van het geloof, van het land van herkomst of het land van de partner.

SEKSUEEL GEWELD

Seksuele grensoverschrijdingen kunnen bijvoorbeeld gaan over ongewenste aanrakingen tot seksueel geweld:

- Een seksueel getinte opmerking
- Aanranding
- Verkrachting
- Online seksueel misbruik

Wat zegt de wetgeving?

Er is een nieuwe wet Seksuele Misdrijven in de maak. Daarin worden meer vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag strafbaar. En om verkrachting of aanranding aan te tonen, is het niet meer noodzakelijk om te bewijzen dat er sprake was van dwang, geweld of bedreiging.

VERBORGEN VROUWEN

Verborgene vrouwen leiden onder dwang een geïsoleerd bestaan. Zij worden opgesloten door hun partner en/of (schoon)familie. Vaak wordt intimidatie of fysiek geweld gebruikt. Deze vrouwen zijn voor de buitenwereld vaak nauwelijks of niet zichtbaar. Zij vragen niet om hulp omdat zij de weg daarvoor niet weten, de taal niet of niet goed spreken en/of uit angst voor hun man en familie. Als de vrouwen contact mogen hebben met anderen dan gebeurt dit vaak onder begeleiding en controle.

VROUWELIJKE GENITALE VERMINKING

Vrouwelijke genitale verminking is een ingreep aan de uitwendige geslachtsorganen zonder dat daar een medische noodzaak voor is. Hierbij wordt een deel of het geheel van de vrouwelijke genitaliën weggesneden. Soms worden ze dichtgenaaid. Deze meestal onherstelbare verminking gebeurt door vrouwen. De slachtoffers zijn meestal tussen de 4 en 12 jaar. De reden voor de verminking is om de kuisheid van meisjes te garanderen zodat zij een goede huwelijkskandidaat zijn. Soms vindt men het mooier. Vrouwelijke genitale verminking is een vorm van kindermishandeling en strafbaar.

MENSENRECHTEN

WAT ZIJN MENSENRECHTEN?

De rechten van de mens, kortweg de mensenrechten, zijn rechten die voor ieder mens gelden, waar ook ter wereld. Mensenrechten zijn er om mensen te beschermen tegen de macht van de staat en moeten ervoor zorgen dat iedereen kan leven in menselijke waardigheid. Mensenrechten betekenen bijvoorbeeld dat iedereen een eigen vrije mening mag hebben en die kan uiten. En dat de overheid niet zomaar geweld tegen burgers mag gebruiken. Ook houden ze in dat je recht hebt op onderwijs, op genoeg te eten en een dak boven je hoofd.

Staten hebben met elkaar afgesproken deze rechten voor iedereen te garanderen. Het maakt niet uit wat voor ras, kleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere mening, nationale of maatschappelijke afkomst, welstand, geboorte of enige andere status je hebt. De mensenrechten vormen de basis voor alle wetgeving en beleid van de overheid.

BELANG VAN MENSENRECHTEN

Overheden hebben veel macht. Mensenrechten zijn er om burgers tegen machtsmisbruik van de overheid te beschermen. Ze leggen de bevoegdheden van de overheid aan banden. Zo heeft bijvoorbeeld iemand die door de politie gearresteerd is, recht op bijstand van een eigen advocaat. Mensenrechten leggen aan de overheden op wat ze niet mogen doen. Daardoor schenden ze dus geen mensenrechten. Daarnaast leggen mensenrechten ook op wat overheden juist wel moeten doen. De overheid moet bijvoorbeeld zorgen voor behoorlijke gevangenisomstandigheden. De overheid heeft de verplichting om de vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van religie te beschermen. Ook moet de overheid onderwijs en gezondheidszorg organiseren.

WELKE MENSENRECHTEN ZIJN ER?

Er zijn veel verschillende mensenrechten. Deze zijn vastgelegd in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en in verdragen van internationale organisaties zoals de Verenigde Naties, de Raad van Europa en de Europese Unie. Daarnaast zijn mensenrechten vastgelegd in nationale grondwetten, waaronder de Nederlandse Grondwet. Daarin worden ze vaak 'grondrechten' genoemd. In totaal zijn er wel zo'n negentig mensenrechten. Deze zijn onder te verdelen in:

- algemene en integriteitsrechten (non-discriminatie, gelijke behandeling, bescherming van de persoon en van diens privacy, huis en familielevens, martelverbod);
- vrijheidsrechten (zoals vrijheid van meningsuiting, van godsdienst en levensovertuiging, van vereniging);
- participatierechten (recht op deelname aan het bestuur van een land, kiesrecht);
- rechten van arrestanten, beklaagden en gedetineerden (verbod op willekeurige arrestatie en detentie, recht op onafhankelijke en onpartijdige rechtspraak);
- rechten van beschermde groepen (vrouwen, kinderen, minderheden, inheemse volken);
- rechten van vreemdelingen en vluchtelingen (recht het land te verlaten en terug te keren, asielrecht, recht op gezinshereniging).

Bovenstaande rechten worden ook wel 'burgerrechten en politieke rechten' genoemd, of 'klassieke mensenrechten'.

Naast de klassieke mensenrechten bestaan de volgende groepen mensenrechten:

- sociale en economische rechten (recht op behoorlijke levensstandaard, recht op sociale voorzieningen, vrijheid van vakvereniging, recht op onderwijs, recht op gezondheid);

- culturele rechten (recht om deel te nemen en bij te dragen aan cultuur, recht om de eigen taal te spreken, bescherming van auteursrecht en van de eigen naam, vrijheid van wetenschappelijk onderzoek);
- collectieve rechten (voor ontwikkeling en bescherming van een volk).

ONTWIKKELING MENSENRECHTEN

Mensenrechten zijn belangrijk omdat zij tot doel hebben de menselijke waardigheid van ieder mens te beschermen. Het idee van menselijke waardigheid is in de loop van de geschiedenis ontstaan en verandert steeds. Opvattingen over de positie van het individu ten opzichte van de machthebbers veranderen door de geschiedenis heen. Wat eerst normaal was, vinden we nu barbaars of crimineel. Slavernij en mensenhandel zijn daar goede voorbeelden van. Het recht past zich steeds aan maatschappelijke ontwikkelingen aan. Het begrip mensenrechten is dan ook niet vanuit de rechtswetenschap ontwikkeld, maar is tot stand gekomen in een lange politieke en sociale geschiedenis. Mensenrechten komen voort uit een ontwikkeling van emancipatie. Alle mensen zijn gelijkwaardig en hebben dezelfde rechten.

MENSENRECHTEN OP EEN RIJ UNIVERSELE VERKLARING VAN DE RECHTEN VAN DE MENS (UVRM)

Op 10 december 1948 heeft de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (AVVN) de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM) als resolutie aangenomen. De UVRM is de eerste internationale bevestiging van de universaliteit van mensenrechten. Alle mensenrechten zijn universeel, wat betekent dat mensenrechten gelden voor ieder mens op de wereld. De UVRM is, als resolutie aangenomen door de AVVN, niet als zodanig juridisch bindend. Omdat in de loop der jaren steeds naar de UVRM is verwezen in andere instrumenten wordt tegenwoordig algemeen aangenomen dat een

groot deel van de inhoud van de UVRM deel uitmaakt van het internationale gewoonterecht, en daarmee juist wel juridisch bindend is. De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens bevat onderstaande 30 artikelen. Voor de preambule van Universele Verklaring van de Rechten van de Mens kun je hier naartoe: <https://www.amnesty.nl/encyclopedie/universele-verklaring-van-de-rechten-van-de-mens-uvm-volledige-tekst>

UVRM: DE 30 ARTIKELEN*

Artikel 1

Alle mensen worden vrij en gelijk in waardigheid en rechten geboren. Zij zijn begiftigd met verstand en geweten, en behoren zich jegens elkander in een geest van broederschap te gedragen.

Artikel 2

Eenieder heeft aanspraak op alle rechten en vrijheden, in deze Verklaring opgesomd, zonder enig onderscheid van welke aard ook, zoals ras, kleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale of maatschappelijke afkomst, eigendom, geboorte of andere status. Verder zal geen onderscheid worden gemaakt naar de politieke, juridische of internationale status van het land of gebied, waartoe iemand behoort, onverschillig of het een onafhankelijk, trust-, of niet-zelfbesturend gebied betreft, dan wel of er een andere beperking van de soevereiniteit bestaat.

Artikel 3

Eenieder heeft het recht op leven, vrijheid en onschendbaarheid van zijn persoon.

Artikel 4

Niemand zal in slavernij of horigheid gehouden worden. Slavernij en slavenhandel in iedere vorm zijn verboden.

Artikel 5

Niemand zal onderworpen worden aan

Artikel 6

Eenieder heeft, waar hij zich ook bevindt, het recht als persoon erkend te worden voor de wet.

Artikel 7

Allen zijn gelijk voor de wet en hebben zonder onderscheid aanspraak op gelijke bescherming door de wet. Allen hebben aanspraak op gelijke bescherming tegen iedere achterstelling in strijd met deze Verklaring en tegen iedere ophitsing tot een dergelijke achterstelling.

Artikel 8

Eenieder heeft recht op daadwerkelijke rechtshulp van bevoegde nationale rechterlijke instanties tegen handelingen, welke in strijd zijn met de grondrechten hem toegekend bij Grondwet of wet.

Artikel 9

Niemand zal onderworpen worden aan willekeurige arrestatie, detentie of verbanning.

Artikel 10

Eenieder heeft, in volle gelijkheid, recht op een eerlijke en openbare behandeling van zijn zaak door een onafhankelijke en onpartijdige rechterlijke instantie bij het vaststellen van zijn rechten en verplichtingen en bij het bepalen van de gegrondheid van een tegen hem ingestelde strafvervolgning.

Artikel 11

Eenieder, die wegens een strafbaar feit wordt vervolgd, heeft er recht op voor onschuldig gehouden te worden, totdat zijn schuld krachtens de wet bewezen wordt in een openbare rechtszitting, waarbij hem alle waarborgen, nodig voor zijn verdediging, zijn toegekend. Niemand zal voor schuldig gehouden worden aan enig strafrechtelijk vergrijp op grond van enige handeling of enig verzuim, welke naar nationaal of internationaal recht geen

strafrechtelijk vergrijp betekenden op het tijdstip, waarop de handeling of het verzuim begaan werd. Evenmin zal een zwaardere straf worden opgelegd dan die, welke ten tijde van het begaan van het strafbare feit van toepassing was.

Artikel 12

Niemand zal onderworpen worden aan willekeurige inmenging in zijn persoonlijke aangelegenheden, in zijn gezin, zijn tehuis of zijn briefwisseling, noch aan enige aantasting van zijn eer of goede naam. Tegen een dergelijke inmenging of aantasting heeft eenieder recht op bescherming door de wet.

Artikel 13

Eenieder heeft het recht zich vrijelijk te verplaatsen en te vertoeven binnen de grenzen van elke Staat. Eenieder heeft het recht welk land ook, met inbegrip van het zijne, te verlaten en naar zijn land terug te keren.

Artikel 14

Eenieder heeft het recht om in andere landen asiel te zoeken en te genieten tegen vervolging. Op dit recht kan geen beroep worden gedaan ingeval van strafvervolgingen wegens misdrijven van niet-politieke aard of handelingen in strijd met de doeleinden en beginselen van de Verenigde Naties.

Artikel 15

Eenieder heeft het recht op een nationaliteit. Aan niemand mag willekeurig zijn nationaliteit worden ontnomen, noch het recht worden ontzegd om van nationaliteit te veranderen.

Artikel 16

Zonder enige beperking op grond van ras, nationaliteit of godsdienst, hebben mannen en vrouwen van huwbare leeftijd het recht om te huwen en een gezin te stichten. Zij hebben gelijke rechten wat het huwelijk betreft, tijdens het huwelijk en bij de ontbinding ervan.

Een huwelijk kan slechts worden gesloten met de vrije en volledige toestemming van de aanstaande echtgenoten. Het gezin is de natuurlijke en fundamentele groepseenheid van de maatschappij en heeft recht op bescherming door de maatschappij en de Staat.

Artikel 17

Eenieder heeft recht op eigendom, hetzij alleen, hetzij tezamen met anderen. Niemand mag willekeurig van zijn eigendom worden beroofd.

Artikel 18

Eenieder heeft recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst; dit recht omvat tevens de vrijheid om van godsdienst of overtuiging te veranderen, alsmede de vrijheid hetzij alleen, hetzij met anderen zowel in het openbaar als in zijn particuliere leven zijn godsdienst of overtuiging te belijden door het onderwijzen ervan, door de praktische toepassing, door eredienst en de inachtneming van de geboden en voorschriften.

Artikel 19

Eenieder heeft recht op vrijheid van mening en meningsuiting. Dit recht omvat de vrijheid om zonder inmenging een mening te koesteren en om door alle middelen en ongeacht grenzen inlichtingen en denkbeelden op te sporen, te ontvangen en door te geven.

Artikel 20

Eenieder heeft recht op vrijheid van vreedzame vereniging en vergadering. Niemand mag worden gedwongen om tot een vereniging te behoren.

Artikel 21

Eenieder heeft het recht om deel te nemen aan het bestuur van zijn land, rechtstreeks of door middel van vrij gekozen vertegenwoordigers.

Eenieder heeft het recht om op voet van gelijkheid te worden toegelaten tot de

overheidsdiensten van zijn land. De wil van het volk zal de grondslag zijn van het gezag van de Regering; deze wil zal tot uiting komen in periodieke en eerlijke verkiezingen, die gehouden zullen worden krachtens algemeen en gelijkwaardig kiesrecht en bij geheime stemmingen of volgens een procedure, die evenzeer de vrijheid van de stemmen verzekert.

Artikel 22

Eenieder heeft als lid van de gemeenschap recht op maatschappelijke zekerheid en heeft er aanspraak op, dat door middel van nationale inspanning en internationale samenwerking, en overeenkomstig de organisatie en de hulpbronnen van de betreffende Staat, de economische, sociale en culturele rechten, die onmisbaar zijn voor zijn waardigheid en voor de vrije ontplooiing van zijn persoonlijkheid, verwezenlijkt worden.

Artikel 23

Eenieder heeft recht op arbeid, op vrije keuze van beroep, op rechtmatige en gunstige arbeidsvoorwaarden en op bescherming tegen werkloosheid. Eenieder, zonder enige achterstelling, heeft recht op gelijk loon voor gelijke arbeid. Eenieder, die arbeid verricht, heeft recht op een rechtvaardige en gunstige beloning, welke hem en zijn gezin een menswaardig bestaan verzekert, welke beloning zo nodig met andere middelen van sociale bescherming zal worden aangevuld. Eenieder heeft het recht om vakverenigingen op te richten en zich daarbij aan te sluiten ter bescherming van zijn belangen.

Artikel 24

Eenieder heeft recht op rust en op eigen vrije tijd, met inbegrip van een redelijke beperking van de arbeidstijd, en op periodieke vakanties met behoud van loon.

Artikel 25

Eenieder heeft recht op een levensstandaard, die hoog genoeg is voor de gezondheid en het welzijn van zichzelf en zijn gezin, waaronder inbegrepen voeding, kleding, huisvesting en geneeskundige verzorging en de noodzakelijke sociale diensten, alsmede het recht op voorziening in geval van werkloosheid, ziekte, invaliditeit, overlijden van de echtgenoot, ouderdom of een ander gemis aan bestaansmiddelen, ontstaan ten gevolge van omstandigheden onafhankelijk van zijn wil. Moeder en kind hebben recht op bijzondere zorg en bijstand. Alle kinderen, al dan niet wettig, zullen dezelfde sociale bescherming genieten.

Artikel 26

Eenieder heeft recht op onderwijs; het onderwijs zal kosteloos zijn, althans wat het lager en basisonderwijs betreft. Het lager onderwijs zal verplicht zijn. Ambachtsonderwijs en beroepsopleiding zullen algemeen beschikbaar worden gesteld. Hoger onderwijs zal openstaan voor eenieder, die daartoe de begaafdheid bezit. Het onderwijs zal gericht zijn op de volle ontwikkeling van de menselijke persoonlijkheid en op de versterking van de eerbied voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden. Het zal het begrip, de verdraagzaamheid en de vriendschap onder alle naties, rassen of godsdienstige groepen bevorderen en het zal de werkzaamheden van de Verenigde Naties voor de handhaving van de vrede steunen. Aan de ouders komt in de eerste plaats het recht toe om de soort van opvoeding en onderwijs te kiezen, welke aan hun kinderen zal worden gegeven.

Artikel 27

Eenieder heeft het recht om vrijelijk deel te nemen aan het culturele leven van de gemeenschap, om te genieten van kunst en om deel te hebben aan wetenschappelijke vooruitgang en de vruchten daarvan.

Eenieder heeft het recht op de bescherming van de geestelijke en materiële belangen, voortspruitende uit een wetenschappelijk, letterkundig of artistiek werk, dat hij heeft voortgebracht.

Artikel 28

Eenieder heeft recht op het bestaan van een zodanige maatschappelijke en internationale orde, dat de rechten en vrijheden, in deze Verklaring genoemd, daarin ten volle kunnen worden verwezenlijkt

Artikel 29

Eenieder heeft plichten jegens de gemeenschap, zonder welke de vrije en volledige ontplooiing van zijn persoonlijkheid niet mogelijk is. In de uitoefening van zijn rechten en vrijheden zal eenieder slechts onderworpen zijn aan die beperkingen, welke bij de wet zijn vastgesteld en wel uitsluitend ter verzekering van de onmisbare erkenning en eerbiediging van de rechten en vrijheden van anderen en om te voldoen aan de gerechtvaardigde eisen van de moraliteit, de openbare orde en het algemeen welzijn in een democratische gemeenschap. Deze rechten en vrijheden mogen in geen geval worden uitgeoefend in strijd met de doeleinden en beginselen van de Verenigde Naties.

Artikel 30

Geen bepaling in deze Verklaring zal zodanig mogen worden uitgelegd, dat welke Staat, groep of persoon dan ook, daaraan enig recht kan ontnemen om iets te ondernemen of handelingen van welke aard ook te verrichten, die vernietiging van een van de rechten en vrijheden, in deze Verklaring genoemd, ten doel hebben.

VN-VROUWENVERDRAG EN VERDRAG VAN ISTANBUL

- Het VN-Vrouwenverdrag en het Verdrag van Istanbul verplichten landen tot het aanpakken van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld. Het Verdrag van Istanbul noemt expliciet dat deze aanpak gendersensitief moet zijn. Deze verdragen zien geweld tegen vrouwen (VN-definitie: geweld dat gepleegd wordt tegen vrouwen omdat zij vrouw zijn en geweld dat vrouwen bovenmatig treft) als een vorm van discriminatie van vrouwen en als mensenrechtenschending.

Internationale verdragen stellen eisen aan de nationale overheid. In Nederland gelden ze ook voor gemeenten, omdat zij vooral verantwoordelijk zijn voor de aanpak van huiselijk geweld

WET- EN REGELGEVING GENDERGERELATEERD GEWELD

Gendergerelateerd geweld

Gendergerelateerd geweld is een overkoepelende term waaronder meerdere vormen van geweld vallen. Het gaat om geweld dat iemand wordt aangedaan vanwege gender, biologisch geslacht, genderidentiteit of genderexpressie. En om geweld dat mensen van een bepaald biologisch geslacht of genderidentiteit onevenredig raakt. Gendergerelateerd geweld kan bestaan uit (de dreiging met) fysiek, seksueel, psychologisch of economisch geweld. Het kan plaatsvinden in de privésfeer, maar ook daarbuiten.

Seksueel grensoverschrijdend gedrag

Seksueel contact kan om verschillende redenen over een grens gaan. Het kan bijvoorbeeld gaan om uit de hand gelopen experimenteelgedrag van jongeren, om seks met iemand die dronken is en niet kan aangeven of hij of zij wil, om seks met een kind, of om seks waarbij iemand met fysiek geweld of bedreiging wordt gedwongen. Het ongewenste seksuele contact kan bestaan uit aanrakingen, seks via de webcam of verkrachting.

Voor al deze verschillende vormen en situaties gebruiken we de overkoepelende term seksuele grensoverschrijding. Hieronder kunnen een aantal vormen worden onderscheiden, waaronder seksueel geweld.

Bron: <https://www.movisie.nl/publicatie/whitepaper-seksuele-grensoverschrijding-seksueel-geweld>

Wetsvoorstel seksuele misdrijven

In oktober 2022 is het wetsvoorstel seksuele misdrijven bij de Tweede Kamer ingediend. Dit wetsvoorstel moderniseert de strafwetgeving voor seksueel grensoverschrijdend gedrag. Belangrijke nieuwe punten uit het wetsvoorstel:

- Meer vormen van seksueel overschrijdend gedrag worden strafbaar.
- Om verkrachting of aanranding aan te tonen, is het niet meer noodzakelijk om te bewijzen dat er sprake was van dwang, geweld of bedreiging.
- De maximale straffen voor een aantal seksuele misdrijven gaat omhoog, stelt de wet voor. Bijvoorbeeld seksueel misbruik van kinderen en kwetsbaren.
- Vrijwillige sexting (het uitwisselen van seksueel beeldmateriaal) onder jongeren is niet langer strafbaar.
- Slachtoffers kunnen straks in meer gevallen aangifte doen dan nu. Het is niet altijd te bewijzen dat iemand tot seks is gedwongen. Soms bevrozen of verstijven slachtoffers. In de nieuwe wet worden zij beter beschermd.

Aanvullende punten om slachtoffers van ernstige seksuele misdrijven beter te beschermen, waaronder:

- De bijzondere verjaringsregeling voor seksuele misdrijven wordt verruimd, zodat verkrachting niet meer verjaart en slachtoffers ook na een lange tijd aangifte kunnen doen.
- Ook kunnen slachtoffers van alle delictsvormen van verkrachting in de toekomst aanspraak maken op een tegemoetkoming uit het Schadefonds Geweldsmisdrijven.

Het streven is om de nieuwe wet in 2024 in werking te laten treden. Voor meer informatie:

[rijksoverheid.nl](https://www.rijksoverheid.nl)

[<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/seksuele-misdrijven/wetsvoorstel-seksuele-misdrijven>] en

[eerstekamer.nl](https://www.eerstekamer.nl)

[https://www.eerstekamer.nl/wetsvoorstel/36222_wet_seksuele_misdrijven].

GEDWONGEN PROSTITUTIE

In Nederland is prostitutie niet strafbaar als de prostituee (v/m) boven de 18 jaar is, én afkomstig is uit een land uit de Europese Unie of een verblijfsvergunning heeft. Iedere prostituee moet in het bezit zijn van een werk- vergunning. Iemand dwingen tot prostitutie is altijd verboden en strafbaar. Vrouwen, kinderen én mannen kunnen slachtoffer worden van gedwongen prostitutie. Gedwongen prostitutie is mensenhandel. Het doel van de mensenhandelaar is de uitbuiting van een persoon. Mensenhandel is strafbaar (artikel 273f Wetboek van Strafrecht) . In dat artikel is ook de Europese Richtlijn mensenhandel verwerkt.

Vanaf 1 januari 2022 is de klant van een sekswerker strafbaar als deze een seksuele dienst afneemt van een sekswerker waarvan deze weet of ernstige reden heeft te vermoeden dat er sprake is van dwang, uitbuiting of mensenhandel.

Zie voor meer informatie: rijksoverheid.nl:
<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/prostitutie/documenten/brochures/2011/07/08/prostitutie-en-uitbuiting-nederlands>

Voor meer informatie over wet- en regelgeving:
<https://www.comensha.nl/over-mensenhandel/wet-en-regelgeving/>

SEKSUELE UITBUITING VAN KINDEREN EN JONGEREN

Prostitutie van kinderen en jongeren onder 18 jaar is een vorm van seksuele uitbuiting. Zowel de exploitanten als de klanten die gebruik maken van minderjarige prostituees zijn strafbaar. Ook het produceren en het bezitten van kinderpornografie, en online grooming van kinderen, enz. zijn strafbaar. Voor meer informatie: Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen:
<https://www.nationaalrapporteur.nl/>.

GEEN WETTIGE VERBLIJFSVERGUNNING

Voor slachtoffers van mensenhandel kan het feit dat ze geen verblijfsstatus hebben, reden zijn om geen hulp te zoeken. Voor deze gevallen is de B8/3-regeling (voorheen B9) van belang. De term B8/3 verwijst naar hoofdstuk B8/3 van de Vreemdelingencirculaire 2000, bedoeld voor slachtoffers en getuigenaangevers van mensenhandel. Het doel ervan is dat slachtoffers van mensenhandel aangifte kunnen doen, zonder dat zij onmiddellijk uit het land worden uitgezet. De B8/3-regeling geeft hen het recht op bedenktijd van drie maanden waarin het slachtoffer in alle rust kan besluiten om wel of geen aangifte te doen. De verwijdering uit Nederland wordt gedurende deze periode uitgesteld. Naast het recht op aangifte heeft het slachtoffer het recht op een tijdelijke verblijfsstatus (gedurende en ten behoeve van de strafrechtelijke procedure), het recht op opvang en het recht op (medische) zorg. Deze voorzieningen vloeien voort uit het recht op verblijf en hebben als doel slachtoffers niet alleen juridisch maar ook feitelijk in staat te stellen in Nederland te verblijven.

Voor meer informatie:
<https://www.comensha.nl/over-mensenhandel/veelgestelde-vragen/#Antwoord%2010>

HUISELIJK GEWELD

Veel vormen van huiselijk geweld zijn strafbaar. Slachtoffers kunnen aangifte doen, maar ook getuigen van het geweld kunnen naar de politie gaan.

Het Wetboek van Strafrecht noemt de volgende delicten, waarvoor voorlopige hechtenis mogelijk is (College van procureurs-generaal, 2008):

1. Artikelen die betrekking hebben op mishandeling en ander fysiek geweld:

- eenvoudige mishandeling (art. 300)
- mishandeling die zwaar lichamelijk letsel tot gevolg heeft (art. 300, lid 2) en mishandeling met voorbedachten rade

- zware mishandeling en zware mishandeling met voorbedachten rade (art. 302 en 303)
- dood door schuld (art. 307)
- zwaar lichamelijk letsel door schuld (art. 308)
- doodslag (art. 287)
- moord (art. 289)
- kinderdoodslag en kindermoord (art. 290-291)
- (poging tot) verkrachting (art. 242)
- gemeenschap met een wilsonbekwame (art. 243)
- gemeenschap met kinderen beneden de zestien jaar (art. 244 en 245)
- aanranding (246)
- verleiding van minderjarigen tot ontucht (art. 248a)
- vrijheidsberoving en gijzeling (art. 282 en 282a)

2. Artikelen die betrekking hebben op psychisch geweld:

- bedreiging (art. 285)
- diefstal of beschadiging van goederen (art. 316)
- vernieling (art. 350)

3. Artikel dat betrekking heeft op belaging: art. 285b.

Het Wetboek van Strafrecht kent in art. 304 zogenoemde strafverzwarende gronden toe voor eenvoudige mishandeling (art. 300), mishandeling met voorbedachten rade (art. 301), zware mishandeling (art. 302) en zware mishandeling met voorbedachten rade (art. 303). Als de verdachte zo'n delict heeft gepleegd tegen zijn moeder, vader, partner of kind, kunnen de straffen met een derde worden verhoogd.

Bron: Basisboek Huiselijk Geweld, signaleren - melden - aanpakken; H. Janssen, W. Wentzel en W. Schakenraad; Uitg. Coutinho, 4e herziene druk 2019

VREEMDELINGENRECHT

Mensen die voor hun verblijfsvergunning afhankelijk zijn van partners en binnen vijf jaar bij die partners weg- gaan, verliezen het recht om in Nederland te verblijven. Maar is de relatie verbroken vanwege bewezen geweld, dan kan men een zelfstandig verblijfsrecht krijgen. Een slachtoffer moet daarvoor bijvoorbeeld een medische verklaring van de huisarts hebben, of een melding of aangifte bij de politie. Dit geldt ook voor vrouwen die door hun partner misbruikt werden in het land van herkomst. Verbrekking van de relatie tijdens de asielpcedure heeft meestal geen invloed op de procedure.

WET TIJDELIJK HUISVERBOD

De Wet tijdelijk huisverbod houdt in dat een pleger van huiselijk geweld (a) zijn of haar woning tien dagen niet mag betreden en (b) geen contact mag opnemen met partner en eventuele kinderen. Het huisverbod heeft tot doel escalatie te voorkomen door te voorzien in een afkoelingsperiode waarbinnen hulpverlening op gang kan komen. Meer informatie is te vinden op <https://www.huiselijkgeweld.nl/dossiers/huisverbod>

WET MELDCODE HUISELIJK GEWELD EN KINDERMISHANDELING

De wet heeft tot doel vroegtijdig signaleren en handelen te bevorderen. Organisaties en zelfstandige professionals in welzijn, (jeugd)gezondheidszorg, onderwijs, kinderopvang, jeugdzorg en maatschappelijke ondersteuning en justitie zijn verplicht volgens de meldcode te werken bij signalen van huiselijk geweld. De meldcode is geen meldplicht, maar helpt hen om zorgvuldig signalen te onderzoeken en andere stappen te zetten voor een eventuele melding of zelf tot actie te komen. Sinds 1 januari 2019 wordt van professionals verwacht dat zij ernstige situaties van huiselijk geweld en kindermishandeling altijd melden bij Veilig Thuis. Beroepsgroepen hebben zelf een afwegingskader opgesteld waarin is vastgelegd wanneer een situatie zo ernstig is dat melding vereist is. Meer informatie is te vinden op <https://www.huiselijkgeweld.nl/dossiers/meldcode-huiselijk-geweld-en-kindermishandeling>

EERGERELATEERD GEWELD

Ook voor de aanpak van eengerelateerd geweld, huwelijksdwang en achterlating geldt in Nederland de Meldcode. Deze is iets anders dan bij huiselijk geweld. Zo moeten professionals altijd advies vragen bij een expert van de politie, Veilig Thuis of Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang en Achterlating (LKHA). Zonder dat advies mogen zij niet het gesprek aangaan met de ouders of andere familie van het (potentiële) slachtoffer. Zie:

<https://www.movisie.nl/publicatie/meldcode-vermoedens-eengerelateerd-geweld-0>

Bij complexe cases van eergeweld kan de politie bijstand vragen aan het Landelijk Expertise Centrum Eer Gerelateerd Geweld (LEC EGG) van de Nationale Politie. Veel vormen van eengerelateerd geweld zijn strafbaar, bijvoorbeeld vrijheidsberoving, bedreiging en intimidatie, en uiteraard mishandeling en moord. Voor slachtoffers bieden Veilig Thuis, het Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang en Achterlating en Fier en Sterk Huis, advies, begeleiding en/of opvang.

HUWELIJKSDWANG

Huwelijksdwang is bij wet strafbaar, want iemand dwingen tot huwelijksluiting is een misdrijf. Sinds eind 2015 is de Wet tegengaan huwelijksdwang van kracht. Het Openbaar Ministerie kan met deze wet onder andere een huwelijk tegengaan als er duidelijk sprake is van huwelijksdwang. Ook zijn er meer mogelijkheden om een gedwongen huwelijk nietig (ongeldig) te verklaren. Om te kunnen trouwen moeten beide aanstaande echtgenoten meerderjarig zijn. De in het buitenland rechtsgeldig gesloten huwelijken van minderjarigen worden alleen in Nederland erkend als de echtgenoten, op het moment dat zij in Nederland erkenning van huwelijk vragen, achttien jaar zijn. Voor meer informatie:

- <https://www.huwelijksdwangenachterlating.nl/>

- Wet tegengaan huwelijksdwang: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/huwelijksdwang/huwelijksdwang-voorkomen>

HUWELIJKSE GEVANGENSCHAP

Huwelijkse gevangenschap is een situatie waarin iemand tegen haar of zijn wil in een (religieus) huwelijk blijft, omdat het niet lukt om een ontbinding van dat huwelijk te regelen. Bijvoorbeeld omdat een van de echtgenoten weigert te scheiden, of omdat het (religieus) huwelijk niet ontbonden kan worden volgens de regels van de geloofsgemeenschap van (een van) de partners. Het gevolg is dat men de partners nog steeds als getrouwd ziet en een nieuwe relatie niet accepteert, maar beschouwt als overspel.

Huwelijkse gevangenschap is een van de zogenoemde schadelijke praktijken die sinds 1 juli 2013 strafbaar zijn.

De wet Huwelijkse gevangenschap (inwerkingtreding 1 juli 2023) maakt het voor de rechter makkelijker om het burgerlijk en religieus huwelijk tegelijk te beëindigen. Ook staat in deze wet dat beide echtgenoten verplicht zijn om mee te werken aan de religieuze echtscheiding.

Voor meer informatie:

https://www.eerstekamer.nl/wetsvoorstel/35348_tegengaan_huwelijkse

ANTIDISCRIMINATIE EN GELIJKHEID

GELIJKE RECHTEN VOOR HOMO- EN BISEKSUELE PERSONEN

De Nederlandse staat erkent drie soorten huwelijken: twee volwassen mannen, twee volwassen vrouwen, vol- wassen man en een volwassen vrouw. Twee mannen en twee vrouwen kunnen ook kinderen adopteren. Of ze kunnen een kind dat niet biologisch verwant is aan beiden samen als ouders opvoeden. Ook voor mensen die ongehuwd samenwonen gelden dezelfde rechten. Deze rechten passen bij het gelijkheidsbeginsel en het discriminatieverbod die zijn verankerd in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, artikel 1: alle mensen worden vrij en gelijk in waardigheid en in rechten geboren.

Als iemand wordt lastiggevallen, bedreigd, gestalkt, verkracht en/of mishandeld, is dit strafbaar. Het gebeurt vaker bij mensen vanwege hun seksuele gerichtheid en is dan ook discriminatie. Discriminatie van personen die lesbisch, homoseksueel of bi+ zijn is verboden op basis van het strafrecht, de Wet Algemene Gelijke Behandeling en artikel 1 van de Grondwet. Dat betekent bijvoorbeeld dat het verboden is om iemand te ontslaan omdat diegene homo is of een persoon te weigeren een woning te verhuren omdat diegene lesbisch is. Voor meer informatie: www.radar.nl

DISCRIMINATIE TRANS PERSONEN VERBODEN

In Nederland hebben mensen die transgender zijn, de mogelijkheid om hun lichaam medisch aan te laten passen aan hun identiteit. Het wordt deels vergoed door de zorgverzekering maar er zijn helaas lange wachtlijsten voor de medische centra die deze behandelingen uitvoeren. Als iemand wordt lastiggevallen, bedreigd, gestalkt, verkracht en/of mishandeld, is dit strafbaar. Als dit gebeurt op grond van iemands genderidentiteit of genderexpressie is dit ook discriminatie. Discriminatie van trans personen is verboden op basis van het strafrecht, de Wet

Algemene Gelijke Behandeling en artikel 1 van de Grondwet. Ook discriminatie van mensen die aan cross dressing doen, is strafbaar. Dat betekent bijvoorbeeld dat het verboden is om iemand te ontslaan omdat diegene transgender is of een persoon te weigeren een woning te verhuren omdat deze persoon zich niet kleedt volgens bestaande maatschappelijke normen met betrekking tot gender. Voor meer informatie: www.transgendernetwerk.nl

GELIJKHEID MAN EN VROUW

Vrouwen en mannen zijn voor de Nederlandse wet gelijk. Discriminatie is verboden op basis van het strafrecht en de Wet Algemene Gelijke Behandeling. Dat betekent bijvoorbeeld dat het verboden is om iemand een baan of woning te weigeren omdat diegene een vrouw is of omdat diegene een man is. Voor meer informatie: www.radar.nl

(LANDELIJKE) HULPORGANISATIES

Hulp en advies bij:

HUISELIJK GEWELD, SEKSUEEL GEWELD, GEDWONGEN PROSTITUTIE, EERGERELATEERD GEWELD, HUWELIJKSDWANG, HUWELIJKSE GEVANGENSCHAP

Iedereen kan voor deze problemen contact opnemen met:

DE HUISARTS

Voor hulp na gendergerelateerd geweld kun je terecht bij een dokter, bijvoorbeeld je huisarts. Deze kan medische zorg bieden na geweld. Je kunt je huisarts ook als vertrouwenspersoon raadplegen.

VEILIG THUIS

Veilig Thuis heeft organisaties door het hele land. Slachtoffers zelf, maar ook omstanders en sleutelpersonen kunnen bellen of chatten voor advies en ondersteuning. Of om huiselijk geweld en kindermishandeling te melden. De medewerker van Veilig Thuis bekijkt samen met jou of professionele hulp nodig is en brengt zo nodig de hulp op gang. Bellen en chatten kan anoniem en is gratis. Veilig Thuis is 24/7 bereikbaar: 0800-2000 (gratis). Vanuit het buitenland bel je naar: +31-703 119 007. Kijk ook op: www.ikvermoedhuiselijkgeweld.nl/

POLITIE

Bij acuut gevaar? Bel 112

Het alarmnummer 112 is voor spoedeisende hulp (politie, ambulance of brandweer). Bijvoorbeeld wanneer je zelf in acuut gevaar bent of als je getuige bent van geweld of een misdrijf.

Geen spoed?

Is er geen spoed, maar wil je wel contact met de politie? Bijvoorbeeld om aangifte te doen? Bel: 0900-8844.

VROUWENOPVANGHUIZEN

In Nederland bestaan verschillende vormen van opvang voor slachtoffers van gendergerelateerd geweld. Er is crisisopvang en opvang met begeleiding voor langere tijd. Voor een overzicht van opvangorganisaties, kijk op <https://www.valente.nl/over-ons/onze-leden/valente-leden-met-vrouwenopvang/>. Bij de opvangorganisatie in jouw regio kun je vragen wat deze voor jou kan doen. Het hangt af van de situatie en behoeftes wat de vervolgstappen zijn.

Sommige opvanghuizen bieden ook thuis hulpverlening, bijvoorbeeld Sterk Huis en Fier. Kijk op huiselijkgeweld.nl voor een uitgebreider overzicht van hulporganisaties. Hier vind je ook enkele lotgenotenorganisaties.

SCHADELIJKE PRAKTIJKEN

Schadelijke praktijken zijn bijzondere verschijningsvormen van huiselijk geweld die voortkomen uit orthodoxe of conservatieve tradities en strikte opvattingen over genderrollen, seksualiteit en ongelijke machtsverhoudingen tussen man en vrouw. Het gaat bijvoorbeeld om huwelijksdwang, vrouwelijke genitale verminking, eengerelateerd geweld en achterlating. Iedereen kan slachtoffer worden van schadelijke praktijken. Vrouwen en meisjes zijn echter vaker slachtoffer en lopen een hoger risico.

ROUTEKAART SCHADELIJKE PRAKTIJKEN

Deze “Routekaart” biedt professionals, maar ook informele vertrouwenspersonen, informatie en tips over wat schadelijke praktijken zijn. Ook biedt het advies wat te doen om deze praktijken te signaleren, te voorkomen en om hulp te verlenen aan de slachtoffers.

<https://www.huiselijkgeweld.nl/publicaties/publicaties/2022/03/03/routekaart-schadelijke-praktijken>

HUWELIJKSDWANG EN/OF ACHTERLATING IN HET BUITENLAND LANDELIJK KNOOPPUNT HUWELIJKSDWANG EN ACHTERLATING

Het Landelijk Knooppunt Huwelijksdwang en Achterlating (LKHA) is een kennis- en expertisecentrum voor professionals. Het LKHA adviseert en biedt professionals ondersteuning bij complexe casussen. Professionals en beleidsmedewerkers kunnen huwelijksdwang en/of achterlating melden en advies inwinnen bij het LKHA via 070 345 4319 of LKHA@veiligthuishaaglanden.nl.

Het LKHA helpt ook slachtoffers van huwelijksdwang en achterlating in het buitenland veilig terug te keren naar Nederland. Ze werken daarbij samen met het ministerie van Buitenlandse Zaken.

Voor meer informatie en contactgegevens: www.huwelijksdwangenachterlating.nl/

HUWELIJKSE GEVANGENSCHAP FEMMES FOR FREEDOM

Femmes for Freedom geeft op haar website informatie over de thema's huwelijksgevangenschap, huwelijksdwang en achterlating. Ze geven informatie over juridische rechten, het maken van een noodplan en

hulpverleningsorganisaties waar je terecht kunt. Sommige informatie wordt in verschillende talen aangeboden. www.femmesforfreedom.com

EERGERELATEERD GEWELD Politie

Bij acute (dreiging van) eengerelateerd geweld, schakel altijd de politie in: 112.

Elk regionaal korps heeft een specialist op het gebied van eengerelateerd geweld. Vraag naar deze medewerker als je melding geen spoed heeft. Bel: 0900-8844.

FIER

Fier houdt zich bezig met het voorkomen van geweld, stoppen van geweld en bieden van hulp bij de gevolgen van geweld in afhankelijkheidsrelaties. Fier heeft onder andere opvanglocaties voor slachtoffers van eengerelateerd geweld. Je kunt bij Fier terecht als je over jezelf wil praten of over anderen, bijvoorbeeld een vriend of vriendin. Bel 088 - 208 0000 (24/7, gratis) of chat anoniem met Fier via: <https://www.fier.nl/chat/> Meer informatie over het hulpaanbod: www.fier.nl/hulpaanbod/

STERK HUIS

Sterk Huis biedt ook hulp en bescherming aan slachtoffers van huiselijk geweld. Ook hier is een opvanglocatie voor slachtoffers van eengerelateerd geweld:

<https://www.sterkhuis.nl/huiselijk-geweld/eengerelateerd-geweld/>. Voor hulp of advies kun je bellen met 013 - 543 30 73 of mailen naar: info@sterkhuis.nl.

Meer informatie over het hulpaanbod: www.sterkhuis.nl

SEKSUEEL GEWELD: AANRANDING, VERKRACHTING OF (ONLINE) MISBRUIK

CENTRUM SEKSUEEL GEWELD

Iedereen kan slachtoffer worden van een aanranding, verkrachting of online misbruik. Het Centrum Seksueel Geweld (CSG) is er voor iedereen die te maken heeft gehad met seksueel geweld – online of offline. Contact opnemen kan veilig en anoniem via 0800–0188 (gratis), of via de chat.

Bij het CSG werkt een team van artsen, verpleegkundigen, politie en andere hulpverleners samen om slachtoffers van aanranding en verkrachting specialistische zorg te geven.

Heb je een ongewenste seksuele ervaring meegemaakt? Dan wordt aangeraden om binnen 7 dagen contact op te nemen. Het CSG is daarvoor 24/7 bereikbaar. Ook als het seksueel geweld langer dan 7 dagen geleden heeft plaatsgevonden, kun je contact opnemen en kan het CSG ondersteunen bij het vinden van de juiste hulp. <https://centrumseksueelgeweld.nl/>

SLACHTOFFERHULP NEDERLAND

Slachtofferhulp Nederland biedt ondersteuning na seksueel misbruik en seksueel geweld. Je kunt er terecht voor een anoniem gesprek, emotionele ondersteuning en hulp in het strafproces en bij schadevergoeding. Slachtoffers kunnen met hun verhaal bij speciaal getrainde medewerkers terecht. Samen kijken zij met het slachtoffer wat die nodig heeft.

www.Slachtofferhulp.nl en

www.verbreekdestilte.nl/contact/ (hulplijn van Slachtofferhulp Nederland voor mensen die te maken hebben gehad met seksuele intimidatie, misbruik, geweld, aanranding of verkrachting).

HELPWANTED.NL

Helpwanted.nl geeft praktische hulp, persoonlijk advies en tips aan mensen die online seksueel grensoverschrijdend gedrag hebben meegemaakt en aan omstanders. Chatten, mailen of bellen kan gratis en anoniem. www.helpwanted.nl/

VRAGEN ROND SEKSUELE DIVERSITEIT

Veel organisaties bieden ondersteuning en begeleiding aan bi-culturele lhbt+ personen. Enkele voorbeelden:

RESPECT2LOVE

Respect2Love is een community voor lhbt+ jongeren met een bi-culturele achtergrond. Respect2Love geeft informatie en advies en organiseert bijeenkomsten in Amsterdam, Den Haag, Utrecht en Rotterdam. Respect2love.nl

DE PRISMA GROEP

De Prisma Groep ondersteunt bi-culturele lhbt+ personen met verschillende projecten. Alle projecten worden geleid en ondersteund door bi-culturele lhbt+ personen. Zij organiseren bijvoorbeeld avonden met gastsprekers. Deze vertellen persoonlijke verhalen en gaan het gesprek aan met de aanwezigen. Stichtingprismagroep.com

SECRET GARDEN

Een stichting van en voor lhbt+ personen met een etnisch-culturele achtergrond in Amsterdam, die ondersteuning en begeleiding biedt. Secret Garden biedt sociaal/maatschappelijke, juridische, psychologische ondersteuning en begeleiding. Een belangrijke groep die zij ondersteunen zijn lhbt+ asielzoekers. Stichtingsecretgarden.nl

MARUF

Stichting Maruf is een kenniscentrum voor islam en seksuele diversiteit. Maruf ondersteunt moslims in het acceptatieproces van hun seksuele oriëntatie en genderidentiteit. Queer moslims hebben te maken met verschillende soorten discriminatie. Maruf helpt hen bij zelfacceptatie en persoonlijke empowerment. Ze bieden ruimte om seksuele en genderdiversiteit te verenigen met het geloof. www.Maruf.eu

COLORED COLLECTIVE

Colored Collective richt zich specifiek op de positie en veiligheid van lhbt+ personen van kleur. Het team bestaat uit lhbt+ personen van kleur die vanuit ervaringsdeskundigheid werken. In 2020 is de stichting een samenwerking aangegaan met de gemeente Utrecht, in het project genaamd 'POCQUnity'. Dit dienstverlenende project heeft als doel een veilige, anonieme en laagdrempelige omgeving te bieden voor lhbt+ personen en gevluchte mensen van kleur. Betrokken personen worden begeleid bij het vinden van de juiste ondersteuningstrajecten.
www.coloredcollective.org

TRANS UNITED en de TRANS KLINIEK

Trans United is een zelfhulporganisatie voor trans personen van kleur. De organisatie zet zich in om een veilige plek te creëren. Ze organiseren bijeenkomsten en trainingen. Trans United werkt samen met verschillende maatschappelijke partners, waaronder de GGZ en de politie. In Nederland heeft Trans United een eigen gezondheidskliniek opgezet. De Transkliniek is een samenwerking tussen Trans United Europe en de soa-polikliniek van de GGD Amsterdam.
www.Transunitedeurope.eu

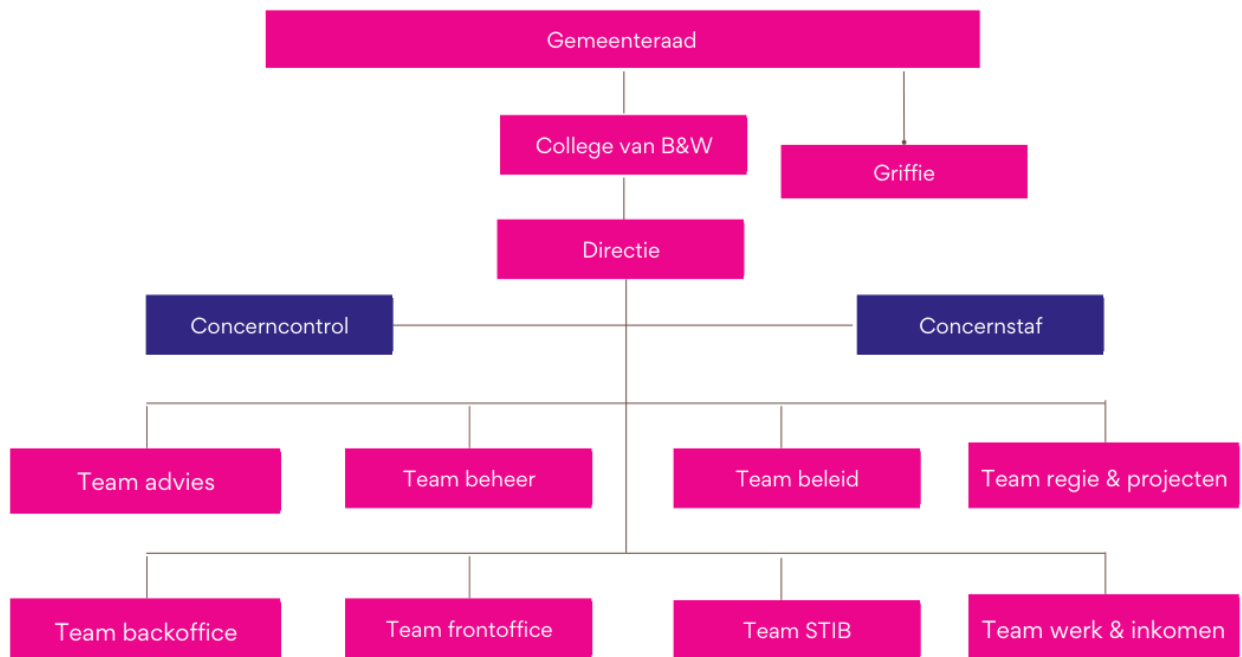
INVLOED UITOEFENEN OP HET BELEID VAN JE GEMEENTE

Als burger, belangengroep of zelforganisatie kan je invloed uitoefenen op het beleid van de gemeente. Dit kan om allerlei thema's gaan. Denk aan:

- veiligheid (in het bijzonder beleid gericht op de aanpak van huiselijk geweld)
- (lhbti+) emancipatie
- integratie
- onderwijs
- diversiteit
- participatie en/of Wmo
- antidiscriminatie
- gelijkheid, veiligheid en acceptatie van vrouwen, van lhbti+ personen etc.

Je moet wel weten hoe de gemeente werkt! Hieronder volgen tips hoe je onderwerpen op de agenda van de gemeente kunt krijgen en wanneer je het beste invloed kunt uitoefenen.

ORGANOGRAM GEMEENTE

STAP 1:

Om invloed op het gemeentelijk beleid over jouw onderwerp te kunnen hebben, moet je allereerst weten met welke beleidsterreinen, de ambtenaren en bestuurders bezig zijn. Verken daarom eerst wat er speelt. Geef voor jezelf antwoord op de volgende vragen:

- Wie heeft het onderwerp op de agenda gezet?
- Bij welke afdeling van de gemeente moet je zijn? Bij veiligheid (huiselijk geweld), (lhbti+) emancipatie, integratie, onderwijs, diversiteit, participatie en/of Wmo of anti-discriminatie?
- Welke ambtenaren bereiden het beleid voor?
- Welke ambtenaren moeten het beleid uitvoeren?
- Wie zitten er in de gemeenteraad en zijn bij dit onderwerp betrokken?
- Wie zitten er in de betreffende raadscommissie? In een raadscommissie worden onderwerpen besproken en voorbereid die later in de gemeenteraad worden besproken. Hier worden geen besluiten genomen, maar de discussie gaat vaak dieper dan die in de gemeenteraad. In de raadscommissie zitten meestal experts van politieke partijen. Grote gemeenten hebben vaak meerdere raadscommissies.
- Welke wethouder is verantwoordelijk?

STAP 2:

Denk na over de volgende vragen voordat je actie onderneemt (stap 3):

- Hoe draagt jouw initiatief bij aan een opgave of vraagstuk waarmee de gemeente bezig is?
- Passen de oplossingen die je biedt bij het beleid van de gemeente?
- Waarom ben jij een relevante partij voor de gemeente om mee samen te werken?

STAP 3:

Je kunt op verschillende manieren een onderwerp op de politieke agenda krijgen:

- Als burger en zelforganisatie heb je het recht om een onderwerp of een voorstel op de agenda van de gemeenteraad te plaatsen! De raad is vervolgens verplicht om over dit punt te beraadslagen.
- Probeer één of meer raadsleden, wethouders of ambtenaren te overtuigen. Dat kan mondeling, maar ook schriftelijk.
- Maak gebruik van de mogelijkheid om in te spreken aan het begin van een commissie- of raadsvergadering.
- Als je met een (voorgenomen) besluit of beleid van de gemeente het niet eens bent, kun je een petitie indienen of een burgerinitiatief starten. Op www.petities.nl kan iedereen een petitie plaatsen, met het verzoek om die te steunen. Voor een burgerinitiatief is een minimum aantal handtekeningen van andere inwoners van de gemeente nodig om dit op de agenda van de gemeenteraad te krijgen. Hoeveel handtekeningen vereist zijn, verschilt per gemeente.
- Voer actie en demonstreer tegen een bepaald (voorgenomen) besluit.
- Doe mee aan een adviesraad of -commissie van de gemeente. Gemeentes hebben adviesraden en/of -commissies over verschillende overkoepelende thema's zoals participatie, cultuur en/of jeugd waar je als betrokkene gevraagd en ongevraagd advies kan geven.
- Zoek de media op om een thema onder de aandacht te brengen. Denk aan sociale media of een ingezonden opinie in een (lokale) krant.
- Ga in gesprek met een gemeenteraadslid om zo jouw onderwerp onder diens aandacht te brengen (lobbyen).
- Je kunt ook een maatschappelijk initiatief beginnen door een (online) platform te starten met betrokkenen. Bijvoorbeeld een online petitie, een filmpje op sociale media, of het organiseren van een buurt-gesprek met beleidsmakers, lokale politici maar ook belangengroepen die jouw zorgen delen.

STAP 4:

Timing: wanneer moet je het doen? (zie het kader Beleidscycli gemeenten)

- In het Collegeprogramma van de gemeente worden grote beleidslijnen uitgewerkt. Voor de zomer worden de grote kaders vastgelegd voor het jaar erna. Dus als je een onderwerp voor het jaar erna wilt agenderen, dan moet je dit in mei van dit jaar indienen bij de beleidsmedewerker.
- Stel dat een incident of een actuele gebeurtenis jouw thema raakt, dan is dat het juiste moment om jouw thema te agenderen. De kans is groot dat er dan meer draagvlak is voor jouw visie.
- Aan het eind van iedere beleidscyclus wordt het beleid geëvalueerd. Als belangenorganisatie en/of burger is dat een goed moment om kritisch te kijken of het beleid op jouw onderwerp goed heeft uitgepakt voor de doelgroep en zo niet, hoe het beter kan. Zo kun je het onderwerp (opnieuw) agenderen.

STAP 5:

Zorg voor follow-up

- Onderhoud als belangengroep contact met ambtenaren van de gemeente! Maak opnieuw een afspraak en/of zoek een manier om de aandacht voor de thematiek vast te houden.

BELEIDSCYCLI GEMEENTEN Voorjaarsnota (VJN)

- Januari – april: Voorbereiding van de programmabegroting van volgend jaar. Op basis van de Kadernota neemt de gemeente wensen, extra uitgaven en nieuwe plannen mee.
- Medio juni: Vaststelling door gemeenteraad, met speerpunten voor het College van Burgemeester en Wethouders (B&W) en actiepunten die men wil gaan uitvoeren.

Jaarbegroting

Wordt vastgesteld in november (voorafgaand aan het jaar van uitvoering).

Jaarrekening

Na afloop van het begrotingsjaar, verantwoording over beleid en financiën.

TIPS:

1. Spreek de taal van de gemeente. Gebruik daarbij termen die de gemeente ook gebruikt. In het kader van de Alliantie Verandering van Binnenuit zijn dat termen als 'veiligheid', 'integratie' en 'emancipatie'.
2. Bekijk het coalitieakkoord van jouw gemeente.
3. Realiseer je: jullie bereiken een doelgroep die de gemeente niet bereikt en hebben dus een belangrijke brugfunctie.
4. Ga het gesprek aan over onderwerpen als schooluitval, drugsgebruik of werkloosheid. Dit zijn breed gedragen maatschappelijke thema's waarbij iedereen beter wordt van de aanpak ervan. Hierdoor is de kans groot dat de gemeente naar je verhaal wil luisteren.

PROFIEL VAN DE DIALOOGLEIDER*

KENNIS

Als dialoogleider heb je kennis over:

- de omstandigheden, gevoeligheden en cultuur van de doelgroep
- taboe-onderwerpen
- hoe de doelgroep over deze taboe-onderwerpen denkt
- effectieve werkvormen
- in welke situatie je welke werkvorm inzet
- de sociale kaart

VAARDIGHEDEN

Als dialoogleider:

- kan je je makkelijk aanpassen aan nieuwe en onbekende situaties
- kan je in de omgang met anderen overeenkomsten vinden
- respecteert je anderen
- spreekt je meerdere talen
- beheerst je presentatietechnieken
- kan je een gesprek aangaan over de normen en waarden van anderen

HOUDING

Als dialoogleider:

- ben je je bewust van je eigen vooroordelen en stel je je eigen vooroordelen ter discussie
- bespreek je in jouw gemeenschap taboe-onderwerpen
- durf je positieve normen te stellen
- sta je sterk in je schoenen
- kun je omgaan met weerstand en agressie (ook buiten de bijeenkomsten)
- kun je omgaan met emoties en ervaringsverhalen
- ben je in staat om mee te leven
- ben je open-minded (je staat open voor verschillen)

- ben je bereid om de wereld via de bril van de anderen te bekijken
- beseft je dat je eigen beleving geen maatstaf is voor die van anderen
- ben je eerlijk
- laat je je niet meeslepen door de emoties van anderen

